

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
 Poolaastas „ 1.—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Reskühingu väljaanne.

Nr. 7|8

31. augustil 1933 a.

X aastakäik

Kuidas kuski walitsetakse.

Ülevaade tähtsamaist põhiseadusist.

Materjalina tarvitatud: Prof. dr. jur. fassungskunde; F. Kokoškin, Lektšii po N. Maim, riigiõiguse

Inglismaa. Algame parlamentarismi sünnimaaga — Inglismaaga, mis omakorda on tähtsamaks osaks rahvusvahelisõiguslikule unioonile — Briti riigile (British Commonwealth of Nations), mille välispoliitiliselt Inglismaaga üheõiguslikeks osadeks on Kanada, Austraalia (mis ise omakorda on liitriik), Uus-Meremaa, Lõuna-Aafrika (jällegi liitriik), Iiri vabariik ja India.

Kuigi Inglismaa on parlamentarismi hälliks, pole seal tänapäevani kirjutatud põhiseadust. Parlament koosneb kahest kojast: ülemkojast — House of Lords — ja alamkojast — House of Commons. Ülemkoja koosseisu kuuluvad kuninglikud printsid, 26 anglikaani kiriku (riigikirik) piiskoppi (nendest 2 peapiiskoppi), 643 pärandatavat Inglismaa lordi, 16 eluajaks valitavat šoti ja 28 samuti eluajaks valitavat (Põhja) Iiri lordi, ning lõpuks viis kõrgemat kohtunikku (kuna ülemkoda on ühtlasi kõrgemaks riigikohtuks ja kohtuks peeridele).

Alamkoda moodustatakse valimise kaudu. Valimised sünnivad enamusevalimise põhimõttel üksikvalimisringkonnas, kus otsustab relatiivne enamuse. Selle tõttu võib alamkoja enamuse olla valitud ka valijate vähemuse poolt¹⁾. Üldine (alamkoja) valimisõigus maksab alles

O. Th. L. Zschucke, Vergleichende Verobštshemu gosudarstvennomu pravu; prof. loengud j. t.

1918. a. saadik, varem maksis aristokraatlik valimisõigus, kusjuures valimisõiguslike arv 1832. a. peale järk-järgult laienenud on. Valitud alamkoja liikmeile liisanduvad veel 11 ülikoolide esindajat ja kaks ülemprokuröri (kuna alamkoda ülemkoja kui kõrgema riigikohtu ees kaebuse tõstjana esineb ministrite, kohtunike j. t. riiklike kuritegude puhul). Alamkoja ühe koosseisu volitused kestavad 5 aastat (kuni 1911. aastani 7 a.), kui teda varem kuninga poolt laiuli pole saadetud. Alamkoja valimise õigust on korduvalt reformeerida püütud, — viimati katsega n. n. „Alternative vote“ sisseseadu, kus valija oleks võinud korraga ka mõne teise erakonna kandidaadi poolt hääletada, kui see kandidaat, kelle poolt ta esimeses järjekorras hääletanud, küllalt hääli poleks saanud. Kõik need katsed on aga ebaõnnestunud, samuti kui katsed ülemkoja koosseisu muutmiseks. Õnnestunud on vaid 1911. a. ülemkoja tähtsust piirata, võttes temalt täielikult õiguse finantsseaduste vastu vaidlemiseks (kui ülemkoda kuu aja jooksul pole vastu võtnud mõnda finantsseadust, läheb see otsukohe kuningale kinnitamiseks); samuti läheb alamkoja poolt kolmel üks-teisele järgneval istungjärgul (vahe esimese ja kolmanda istungjärgu vahel mitte üle kahe aasta) vastuvõetud seadus otse-

kohe kuningale kinnitamiseks, kuigi ülemkoda selle vastu oli.

Valitsemisvõim kuulub ministrite nõukogule — kabinetile, — mis koosneb kuninga poolt nimetatud ministerpresidentist ja viimase poolt kuningale esitatud ministreist (sekretäridest). Kabinet on sõltuv alamkoja usaldusest. Kabinet esineb väljaspoole kindla üksusena, mis eeldab kolme tingimuse olemasolu: 1) kabineti liikmete keskel peab valitsema poliitiline üksmeel; 2) kõik kabineti liikmed lahkuvad korraga; 3) kabinet vastutab solidaarselt — nii parlamendi kui kuninga ees.

Kuningale kuulub täidesaatev võim. Tal on õigus alamkoja koju saatmiseks; samuti on tal absoluutne vetoõigus parlamendi poolt vastuvõetud seaduste suhtes, kuid seda õigust pole kasutatud juba 1711. a. saadik. Seda seletatakse sellega, et kabinet, kellele tegelikult ainuüksi kuulub seaduse algatuse õigus (formaalselt on see õigus igal parlamendi liikmel), harilikult niisuguse eelnõuga ei esinegi, millele kuningas vastu on. Kõik kuninga aktid peavad vastava ministri poolt kontratsigneeritud olema. Kuninga-instituudi peatähtsuseks on asjaolu, et ta on ühendavaks sidemeks asumaade ja emamaa vahel.

Prantsusmaa (Republique Française) on puhtakujuline parlamentaarne demokraatia eeskujuks. Kuigi sisemiselt suurte maa-alaliste erinevustega, on ta tsentraliseeritult organiseeritud. Prantsusmaa praeguse põhiseaduse moodustavad terve rida konstitutsioonilisi akte 1875. aastast (Senati organisatsiooni seadus, Avalikkude

¹⁾ Näit. kui ühes valimisringkonnas kandideerib 3 kandidaati A, B ja C, kes saavad hääli: A—6, B—5 ja C—4, siis on valitud A, kuigi ta ainult ühe kolmandiku kõigist häältest sai. Kui sama nähtus kordub ka enamikus teistest valimisringkondadest, siis ongi parlamendi enamuse seljataga tegelikult valijate vähemus.

võimude organisatsiooni seadus, Seadus avalike võimude omavaheliste suhete üle). Parlament koosneb kahest kambrist: senatist ja saadikutektorjast (Chambre des Députés). Senaatorid — arvult 300 — valitakse üheksa aasta peale, kusjuures iga kolme aasta järele üks kolmandik ümber valitakse. Valijaiks on kogukonna-, ringkonna- ja departemangu-nõukogud. Saadikutekojade liikmed — arvult 600 — valitakse ringkondade järele üldise absoluutse enamusvalimise põhimõttega. Valimisõigus on ainult meessoost vähemalt 21 a. vanadel kodanikkudel, kes vähemalt 6 kuud ringkonnas elanud. Valitavad on valimisõiguslikud isikud, kes vähemalt 25 a. vanad ja sõjaväekohustuse kandnud. Ei ole valitavad Bourbon'ide ja Bonaparte'ide perekondade liikmed ja ametnikud (välja arvatud ministrid, nende abid ja mõningad teised juhtivad isikud). Üks isik saab ainult ühes ringkonnas kandideerida. Senat ja saadikutekogud moodustavad presidendi valimiseks ja põhiseaduse muutmiseks ühise rahvuskogu (Assemblée Nationale), mis Versailles'is kokku astub. Sel viisil parlamendi, aga mitte otsekohe rahva poolt (absoluutse hääletamusega) valitud president, kelle volitused kestavad seitse aastat ja keda uuesti tagasi võidakse valida, koos ministritega kujundab täidesaatva võimu ja esindab ka riiki väljapoole. Tal on seadusealgatuse õigus, samuti ka õigus parlamendi poolt vastuvõetud seaduste kinnitamata jätmiseks ja uueks kaalumiseks parlamendile tagasi andmiseks. Ta võib saadikutekojade laiali saata, kuid ainult senati nõusolekul. Poliitilist vastutust president ei kannab, vaid minister, kes vastava akti kontratsigneerinud. Ministritel peab olema saadikutekojade usaldus. On mõnele neist avaldatud umbusaldust, peab kas tema üksi või kogu kabinetti lahkuma. Ministrid määrab president, kuid mitte otsekohe, vaid ta nimetab enne peaministri, kes siis ministrid presidendile määramiseks esitab. Põhiseaduse muutmise võib sündida, nagu ülemaal juba tähendatud, rahvuskogu poolt absoluutse hääletamusega, kusjuures algatus selleks võib tulla üksikõik kummalt kobjalt (ainult absoluutse enamusega tehtud otsuse põhjal) ehk ka presidendilt. Vabariiklikku põhimõtet muuta ei saa.

Saksamaa praegune vabariiklik kord on 1918. a. revolutsiooni tulemus. Kuigi rahvuskogu (Nationalversammlung) poolt 19. aug. 1919. a. vastuvõetud ja maksmapandud põhiseadus 1871. a. maksmapandud keiserrigi põhiseadusega võrreldes riigi sisemises korras vähe muutudasi tõi, oli ta keiserrigist vabariigiks muutumisel siiski mõõdapääsematu. Selle põhiseaduse järgi on Saksamaa liitriik, kus võimu allikaks on rahvas ise. Riik (Reich) koosneb üksikuist osariikidest (Länder), milledest tähtsamad Preisimaa, Baier, Saksimaa j. t. Osariikide kohta maksab nõue, et nad peavad olema vabariigid, et rahvaesinduse valimine neis peab sündima üldise ja proportsionaalse põhimõttega vastava valimisõiguse alusel, ning et iga osariigi valitsusel peab olema oma rahvaesinduse usaldus. Põhiseaduses on edasi loendatud küsimused, millistes riigil ainuõigus seadusi anda, näit. läbikäimine välismaadega, kodakondsus, raha, tollid, post-telegraaf, osalt maksud, kodanike õigused, kriminaalõigus, töökaitse jne., ning küsimused, millistes riigil on õigus maksta panna põhimõtteid, mis osariikide seadusandlusele sunduslikud, näit koolikorraldus, maakorraldus, riigiteenistus, usuasjad jne.

Parlament (Reichstag) on tähtsamaks riigivõimu organiks;*) ta koosneb saadikuist, keda valitakse üldise, salajase, otsekohe ja proportsionaalse valimisviisi järele. Valimisõigus on mõlemast soost kodanikel. Riigipäeva volitused kestavad neli aastat, kuid presidendil on õigus teda ka varem koju saata, kuid ühes ja samas asjas ainult üks kord. Samuti kutsub president riigipäeva kokku ja määrab tema istungjärkuade vaheajad. Riigipäeva ülesandeiks on eeskätt seadusandlus ja kontrolli teostamine valitsuse üle. Saadikuile on kindlustatud sõnavabadus ja isikupuutumatus.

Riigipresident on riigi esindaja, teiseks on tema ülesandeks olla vahemeheks rahva ja valitsuse vahel. Valitakse president otsekohe rahva poolt 7 a. peale, kusjuures tagasisalik lubatud on. Ei saa ükski kandidaat esimesel valimisel absoluutset enamust, peetakse teistkordsel valimisel valituks see, kes hääletamuse — kas või relatiivse — sai. President peab vähemalt 35 a. vana olema. Kui riigipäev $\frac{2}{3}$ hääletamusega otsustab nõuda presidendi kohalt tagandamist, läheb küsimus rahvahääletusele. Lükkab rahvas selle riigipäeva nõudmise tagasi, lahku riigipäev ise. Presidendi aktid peavad vastava ministri poolt kontratsigneeritud olema, kes nende eest ka poliitilist vastutust kannab.

Riigivalitsus (Reichsregierung) koosneb presidendi poolt määratavaist riigikantslerist ja ministreist, kellel peab olema riigipäeva usaldus.

Riigivalitsuse kõrval tegutseb riiginõukogu (Reichsrat), mis on osariikide esinduskogu. Iga osariik on riiginõukogus vähemalt ühe häälega esindatud; suuremad osariigid omavad ühe hääle iga miljoni kodaniku kohta, kuid mitte üle 24. Riiginõukogu läbivaatamisele kuuluvad kõik valitsuse poolt riigipäevale esitatavad seaduseelnõud. Ei ole riiginõukogu nendega nõus, esitatakse eelnõu küll riigipäevale, kuid ühes riiginõukogu arvamiseega. Samuti on riiginõukogul õigus nõuda, et iga riigipäeva poolt vastuvõetud seadus temale tagasi läheks uuesti arutamiseks. Jääb viimane oma arvamise juure, siis läheb seadus rahvahääletusele, ei tee ta aga seda, loetakse seadus maksvusetuks. Rahvahääletus võetakse ette, nagu nägime, kas presidendi ja riigipäeva vahel tekkinud tüli, riiginõukogu protesti või rahvaalgatuse puhul. Viimasel juhul peab seda nõudma $\frac{1}{10}$ hääleõiguslikest kodanikest.

Põhiseaduslike normide muutmiseks on tarvis, et riigipäeva koosseisust vähemalt $\frac{2}{3}$ koos oleks ja et muutmise otsus ise sünniks $\frac{2}{3}$ -lise hääletamusega. Muutmise algatus võib tulla ka riiginõukogult, kes seda $\frac{2}{3}$ hääletamusega otsustama peab ja rahvalt rahvaalgatuse korras. Viimasel juhul järgneb rahvahääletus.

Šveits on samuti liitriik. Tema ametlik nimetus on kolmes rahvuskeeles: „Schweizerische Eidgenossenschaft“, „Confédération Suisse“ ja „Confederazione Svizzera“. Alul oli ta riikide liit, siis Napoleon I all ühtlusriik (Helvetsia vabariik) puhverriikide süsteemis, millega Napoleon Prantsusmaad ümbritses, siis jälle riikide liit ja 1848. a. saadik liitriik, mis koosneb 19 täis- ja 6 poolkantonist. Šveits on puhta (otsekohe) demokraatia eeskujuks. Liiduparlament koosneb kahest kobjast: rahvuskogu (Nationalrat) ja

*) Olgu tähendatud, et ülevalde on koostatud Weimari põhiseaduse alusel; praegu on mõnedki vahekorrad muutunud.

kantonite nõukogu (Ständerat). Rahvuskogu valitakse rahva poolt kantonite viisi (iga kanton esineb valimisringkonnana), kusjuures iga 22.000 kodaniku peale valitakse üks saadik. Volituste kestus 3 aastat. Kantonite nõukogusse saadab iga täiskanton kaks, poolkanton ühe esindaja, kes mõnes kantonis otsekohe rahva poolt, mõnes aga kantonaalse rahvaesinduse kaudu valitakse. Mõlemad kobjad astuvad liidu nõukogu (Bundesrat) — ja selle hulgast liidupresidendi, liidu kantsleri (liidukantselei juht), liidukohtu liikmete ja kaitsejõudude mobilisatsiooni puhul — kindrali valimiseks kokku n. n. liidukoguks (Bundesversammlung). Liidukogu ülesannetesse kuulub ka amnestia maksmapäneku ja liidu asustevaheliste kompetentstülide lahendamise õigus. Liidunõukogu (Bundesrat) on valitsemisvõime kandja; ta on kollegiaalselt organiseeritud; ta liikmed valitakse kolmeks aastaks, kusjuures ühest kantonist ainult üks nõukogu liige võib olla. Iga liidunõukogu liige juhatab ühte seitsmest departemangust (ministeeriumist). Praktiliselt on liidunõukogu liikme amet eluaegne, sest ametiaja (3 a.) möödumisel järgneb reeglipäraselt uuestitagasisvalimine. Nõukogu eesistuja, liidupresident, kes üheks aastaks valitakse ja otsekohe järgneva aastaks uuestivalitav pole, on reeglipäraselt poliitilise departemangu (sisel- ja välisministeerium) juht. Sellise korralduse tõttu tekib alaline vahetus departemangude juhtimises. Poliitilist vastutust liidunõukogu ei kannab.

Seadusandlustest võtab kogu rahvas kõige laiemas ulatuses otsekohealt osa rahvahääletuste (osalt sunduslike) kaudu. Mõnedes vähemates kantonites koguni terve kanton kodanikkond koguneb kanton pealinna koosolekuks kokku, kus sünnib otsekohe teatud ametnike ja kohtunike valimine ja seaduste hääletamine.

Põhja-Ameerika Ühendriikide (United States of America, lühendatult USA) põhiseaduslik kord on hoopis teisiti organiseeritud. Ta on võime lahutava demokraatia eeskujuks. Ka Am. Ühendriigid on liitriik, mis koosneb 48 osariigist ja Washingtoni piirkonnast, mis otsekohe liidule allub. Ühendriikide põhiseadus on esimene kirjalik põhiseadus; maksma pandi ta 1787. a. 17. septembril. Sellest saadik on teda üle 1700 korra muuta püütud, kuid ainult umbes 1% muutmise katsetest on õnnestunud, teised kõik on tagasi lükatud. Oleneb see tähendatud põhiseaduse paindumatus (s. t. raskendatud korrast tema muutmiseks); teda on võimalik muuta ainult kahel viisil: kas kongressi või osariikide algatusel. Esimesel juhul peavad mõlemad kongressi kobjad (v. alamal) $\frac{2}{3}$ hääletamusega muutmiseettepaneku hääks kiitma; selle järele peavad vähemalt $\frac{3}{4}$, s. o. kolmekümnekuue osariigi seadusandlikud kobjad samuti tema poolt olema. Läheb algatus muutmiseks välja osariikidelt, peab see ettepanek kohalikes seadusandlikes kogudes vähemalt $\frac{2}{3}$ hääletamuse saama. Sel puhul läheb see kongressile, kes vastava eelnõu välja töötab ja sellekohase konvendi moodustab. Ka siin on tarvis $\frac{2}{3}$ osariikide nõusolek. Teisi teid põhiseaduse muutmiseks pole. Sellepärast, kuigi põhiseaduse sõnaline tekst tema sünniajast peale vähe muutunud on, on teda seda rohkem kommenteerida, seletada püütud, nii et ta sisult enam seda pole, mis sünniajal. On loodud isegi ütetus, et piibli ja Corpus juris'e kõrval on USA põhisea-

dusele kõige rohkem kommentaare kirjutatud.

Nagu juba tähendatud, iseloomustab USA põhiseadust järsult läbiviidud seadusandliku ja täidesaatva võimu üksteisest eraldamise printsiipi. Seadusandlik võim kuulub täielikult kongressile, mis koosneb kahest osjast: senatist ja saadikutekojast. Senat on osariikide esindus; iga osariik, vaatamata tema suurusele, saadab sinna kaks esindajat (valitakse osariikide seadusandvate kodade poolt). Senaatorite volitused kestavad kuus aastat; iga kahe aasta tagant uuendatakse üks kolmandik koosseisust. Saadikutekoda valitakse otsekohe rahva poolt kaheks aastaks; valimisõiguse normeerib iga osariik iseseisvalt. Mõlemad kojad on seadusandluses üheõiguslikud, — iga seadus peab nii saadikutekoja kui senati poolt vastu võetud olema, välja arvatud ainult finantsseadused, milde andmise õigus kuulub ainuüksi saadikutekojale. Selle vastu kuulub senatile ainuõigus riiklikkude lepingute heakskiitmiseks, mis peab aga sündima $\frac{2}{3}$ hääletenamusega.

Kogu täidesaatev võim kuulub presidendile, kes valitakse 4 a. peale rahva poolt otsekohe valitud valijameeste kogu poolt. President peab olema Ameerikas sündinud, vähemalt 35 a. vana ja 14 a. maal elanud olema. On kombeks, et kaks korda valitud presidenti enam kolmas kord tagasi ei valita. Poliitiliselt president ei vastuta, ta on ise oma kabineti (valitsuse) juht, mille liikmed (ministrid, riigisekretärid) on ka ise valib. Tema ja ministrid on läbikäimise parlamendiga ainult „läkituste“ kaudu; muud otsekohest ühendust seadusandva ja täidesaatva võimu vahel pole. Kuid vaatamata sellele teoreetiliselt väga järsule võimude lahutamisele, valitseb kogu riigielus tegelikult parteivõim. Võimulolev erakond — kord on selleks vabariiklik (konservatiivne), kord demokraatlik (liberaalne) erakond — avaldab täidesaatevale võimule väga suurt mõju, nii et ühes erakondade võimu vahetusega isegi enamik riigiametnikke vahetub (n. n. Spoilsüsteem, saagisüsteem). Kuigi presidendi võim näilikult väga suur, peab ta ometi kongressiga arvestama, kuna valitsusele krediidi määramise õigus kongressile kuulub. Sellevastu on aga presidendil vetoõigus kongressi poolt vastuvõetud seaduste suhtes.

Ka meie naaber- ja hõimuriigis Soome vabariigiis on kaunis järjekindlalt läbi viidud võimude lahutamise printsiip: 1) seadusandlus kuulub maapäevale ühes presidendiga, 2) täidesaatmine presidendile ühes riiginõukoguga, kuna 3) kohtuvõim kuulub kõrgemale kohtule ja kõrgemale administrat. kohtule.

Maapäev valitakse otsekohe rahva poolt 3 a. peale; liikmete arv on 200. Maapäev teostab, nagu juba märgitud, seadusandlust, kuid sellest võtab osa ka president. Seaduse algatuse õigus on maapäeval kui ka presidendil. Viimase poolt esitatud seaduseelnõud valmistatakse riiginõukogus. Enne maapäevale vastuvõtmiseks esitamist lähevad eelnõud harilikult kõrgemale kohtule kontrollimiseks, kas nad põhiseaduse vastu ei käi. On maapäev seaduse vastu võtnud, läheb see presidendile kinnitamiseks, kes aga enne kinnitamist veel kord kõrgema kohtu arvamist võib küsida. Osutub seadus põhiseadusele vastukäivaks, võib president selle kinnitama jätta. On president seaduseelnõu mõnel muul põhjusel kinnitamata jätnud, kuid järgmine maapäev ta uuesti vastu võtnud, astub seadus ilma presidendi kinnitusest jõesse.

President valitakse 6 a. peale kahejärguliste valimiste kaudu: rahvas valib esiteks 300 valijameest ja viimased omakorda presidendi, kes peab saama üle 150 hääle. Langevad hääled pooleks, otsustab maapäev, missuguse kandidaadi valida. President kutsuv maapäeva kokku, avab ning lõpetab istungjärgud ja võib tarbekorral ka maapäeva enne volituste lõppu koju saata, ilma et selleks eriliisi kitsendusi oleks. Peale selle kuulub presidendile seaduse algatuse ja sanktsiooni õigus.

Täidesaatva võimu teostamisel on presidendil abiks riiginõukogu, kuhu kuuluvad peaminister, minister ja kohtukantsler, kes kõik on presidendil ametisse kutsutud, kuid peavad omama maapäeva usalduse. Presidendi aktid peavad olema vastava ministri poolt kontrasigneeritud. Leiab minister, et president toimib seadusevastaselt, võib ta küll harilikule seadusele vastukäiva akti kontrasigneerida, kuid vastutusest vabanemiseks peab ta sellest riiginõukogule teatama. On aga akti põhiseaduse vastane, võib minister kontrasignatsioonist üldse loobuda. Iga akti puhul avaldab kohtukantsler riiginõukogule oma

arvamise. Leiab ta midagi seadusevastast, teeb ta ettepaneku aktist loobuda; ei järgne sellele seadusliku korra jaluleseadmine, teatab ta sellest maapäevale, kes $\frac{2}{3}$ hääletenamusega võib üles võtta süüdistusküsimuse nii vastava ministri kui presidendi vastu.

Presidendi võim on teoreetiliselt küll õige laiaulatuslik, kuid tegelikult pidurdatud nii riiginõukogu kui ka maapäeva poolt. Riiginõukogu kollektiivse asutusega on kõrgem oma üksikuist liikmetest, ka presidendist. Kuigi presidendil maapäeva usaldust tarvis pole, on ta teataval määral maapäeva mõju all riiginõukogu kui maapäeva usaldusaluse kaudu, kes võib presidendi tahtmise maha hääletada.

Põhiseadust saab muuta kas harilikus või rutulises korras. Harilikul korra juures maapäev teeb muutmise otsuse ja järgmine maapäev oma esimesel istungjärgul kiidab selle muutmise $\frac{2}{3}$ hääletenamusega heaks. Rutulise muutmiskorra juures maapäev teeb $\frac{5}{6}$ hääletenamusega otsuse põhiseaduse muutmiseks ja hiljem $\frac{2}{3}$ hääletenamusega fikseerib lõpuliku muutmise. (Järgneb.)

Õpetajate XI kongress.

19.—20. augustil s. a. Tallinnas Raua tänava algkoolimaja saalis peetud õpetajate kongress oli oma üllatavalt suure arvu osavõtjate ja elevuse poolest harukordne. Kokku oli tulnud ligi 700 saadikut, kes kaks päeva haruldase hoogsuse ja asjalikkusega arutasid päevakorda võetud küsimusi. Väga huvitavalt ettekantud referaatidele õpetajate töötüingimustest ja palgaoludest ning meie kooli- ja hariduspoliitikat, järgnesid arvukad ja temperamentsed sõnavõetud, kus põhjalikult ja kujukalt selgitati õpetajate praegust olukorda ja kindlalt mõisteti hukka maaõpetajate palkade vähendamine ühe astme võrra, võrreldes linna õpetajate palkadega. Toonitati, et see on maaõpetajate töö alavääristamine ja reaktiooniline püüe pidurdada maaõpetajate hoogsat kultuuriarendamise tööd, võttes neilt tööõõmu ja tööinu. Selleks on juba aastate viisi tehtud kihutustööd vastutustundeta poliitiliste karjeristide poolt, kes oma demagoogiaga on püüdnud tekitada lõhet õpetajate ja rahva vahel.

Õpetajatel tuleb ühes kõigi teiste riigiteenijate organisatsioonidega kõige kindlamalt asuda oma õiguslikkude ja ainelistel huvide kaitsmisele.

Resolutsioone võeti õige ohtralt vastu. Neist oleks lühidalt ära märkida järgmised.

Kongress leiab, et ei ole õigustatud maaõpetajate palkade vähendamine eriti veel ajal, mil krooni väärtuse ümberhindamisega on esile kerkinud elukalliduse tõus ja loodab, et vabariigi valitsus maaõpetajate palgaastmes alandamise dek-

reedi tühistab ja nõutab Riigikogult lisaeelarve korras krediite õpetajaile palgamaksimiseks endistel alustel.

Kongress tunnistas, et ainult demokraatlikus korras peitub võimalus rahva loovaid jõude rakendada ülesehitavaks tööks ja ainult demokraatlik kord on eelduseks Eesti Vabariigi püsimiseks, sellepärast nõuab, et vabariigi valitsus kõige otsustavamalt astuks välja fašistlikkude ja kommunistlikkude liikumiste vastu, mille sihiks on hävitada demokraatlik kord ja paisata julma tagakiusamise ohvriks demokraatliku korra kaitsjad. Eesti õpetajate XI kongress kutsuv terket õpetajaskonda ülesse kõige resolutsiooniga astuma välja demagoogiliste võetega aetava kihutustöö vastu, mis tahab naeruvääristada ja hävitada demokraatlikku korda.

Edasi otsustati astuda Eestimaa Töölisühingute Keskliidu liikmeks, lõpetada nende ajalehtede tellimine ja ostmine, mille taga seisavad erakonnad, kes teostanud palgavähendamist, loobuda koostööst õpetajaile vaenulikkude organisatsioonidega jne.

Õpetajate XI kongressi tuleb pidada igatepidi õnnestunuks. Ta ei olnud mitte ainult õpetajate omavahelise vankumatu solidaarsuse ja kutseteadlikkuse avalduseks, vaid ta kujunes kogu riigiteenijate organiseeritud pere solidaarsuse demonstratsiooniks, mida mitmekordselt kinnitasid üheltpoolt õpetajad ja teiselt poolt teiste riigiteenijate organisatsioonide esindajad, kes olid kutsutud võtma osa õpetajate kongressist.

Riigi-omavalitsuseteenijate keskliidu juriskonsult
vann. adv. abi **JOHANNES KALLMANI**
kõnetunnid on nüüd: igapäev kella 9—10 ja 17—19.

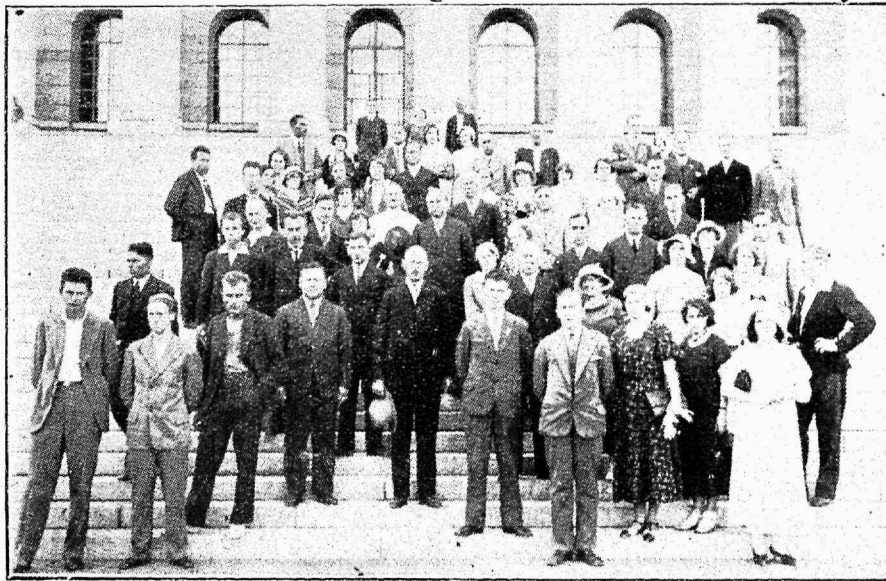
S. Karja 4—13, telef. 465-10.

Kõigile keskliiduga liitunud organisatsioonide liikmetele on juriidiline nõuanne tasuta ja palvekirjad ning kohtus esinemine alandatud honoraariga.

Raudteelaste huvireis Soome.

Juuli kuu teisel poolel korraldas Eesti raudteelaste kontorijõudude kutseühing huvireisi Soome, mis kolm päeva — 21. VII kuni 23. VII — kestis. Reisust võtsid osa 98 ühinguliiget. Tänu Soome raudteevalitsusele, kes võimaldas huvireisijatele priisõidu Soome raudteedel, andes kasutada neli magamisvagnit, ja tänu Soome raudteede ametnikkude ühingu, kelle poolt oli kokku seatud reisuks kava ja tehtud kõik korraldused reisu

kogunenud jaama Tampere sõlme ametnikud ühes oma orkestriga. Mängiti Eesti hümmi, millele meie poolt vastati kolmele „elagu“ hüüdega Soomele. Sellele järgnesid südamlikud vastastikused tervitused ja tutvustamised. Soome ametvendade poolt tervitas kohalik liikumisosakonna juhataja J. A. Nummi. Pärast tervituse kutsuti jaama einelauda hommikueinele. Siin veedeti tund aega kohvilauas sõbralikus vestlemises. Umbes kella 9

hääks kordaminekuks, — reis õnnestus hästi. Reis arenes järgmiselt.

Ärasõit Tallinna sadamast sündis 21. VII umbes kell 9 hommikul aurik „Hansi“ga. Ilm oli väga soodne sõiduks. Puhus õige nõrk kagu tuul, nii et merel lainetust peaaegu ei olnudki. Helsingi saabuti kõige paremas meeolus. Sadamasse olid meid tulnud vastu võtma Soome ametvendid. Ka „Uusi Suomi“ kirjasaatja oli ilmunud intervjuerina Viru raudteelasi. Teretulemast ütles raudteeametnike Helsingi osakonna esimees A. O. Tuominen. Pärast vastastikuseid tervituseid rutati jaama, sest et ärasõit Helsingist oli nähtud ette kell 16.10. Soome ametvendade ühingu poolt oli seatud kokku järgmine matka-kava: Helsingi—Hämeenlinna, peatusega viimases 5 tundi, Hämeenlinna—Tampere peatusega 12 tundi, Tampere—Toijala, peatusega 2 tundi ja Toijala—Turku, peatusega 13 tundi ja siit ilma pikemate peatusteta tagasi Helsingi. Saatis meid matkal Soome ametvend Eero Kiiskinen.

Hämeenlinna jõudsimel kell 18.34 õhtul. Siin võttis meid vastu ja ütles teretulemast hra Hj. Höglund. Jaamast mindi kuulsasse Hämeenlinna parki. Pärast kohvi joomist restoranis siirduti Aulangu torni juurde. See on ehitatud kõrgele järsule kaljurünkale ja siit avaneb ütlemlata ilus vaade ümbruskonnale. Mägine maastik on kaetud toreda okaspuu metsaga, orgudes läigivad hõbedased pinnaga järved. Siin on tõesti looduslikult väga ilus koht. Selle vaatlemine tasub torni otsa ronimise vaeva, kuigi sinna oma 250 trepiastet on!

Kell 23.13 jätsime jumalaga hämeenlinalastega ja jätkasime reisu Tampere suunas, saabudes Tamperele südaööl. Siin ööbisime. Hommiku kella 8-ks olid

paiku mindi gruppides linna vabrikuid vaatama. Nii kui teada, on Tampere Soome suurim tööstuslinn ja teda isegi hüütakse Soome Manchesteriks. Siin on ketramis-, kudumis-, saapa-, paberi-, tubakavabrikud jne. Vabrikute käimapane miseks tarvilikku energiat saadakse Tammerkoski koselt, mis ühendab Näsi järve Pühajärvega. Nende järvede veepindade kõrguse vahe on umbes 17 meetrit. Aga ka ümbruskond on looduslikult sama ilus kui Hämeenlinnaski. Püüniki mäelt torni otsast avaneb suurepärane vaade linnale ja teda ümbritsevale maastikule.

Aeg möödus kiiresti. Kuid vaatamata

R.-o. teenijate Keskliidu tegevusest.

Riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskliidu saadikutekogu poolt k.a. juunis valitud Keskliidu uus juhatus astus esmakordselt kokku 28. VI. s. a. ning jagas omavahel ametid järgmiselt: Esimees — V. Rutnik, abiesimees — A. Lepp, J. Feldman, V. Grüntal, sekretäriks — J. Pipar, abisekretäriks — A. Tomiste, laekuriks — A. Mihels, abilaekuriks H. Lepik. Pensioni peakomisjoni alaliseks esindajaks — V. Rutnik, asetäitjateks A. Mihels, A. Lepp.

Kaaludes rahaväärtuse ümberhindamist, otsustas Keskliidu juhatus avaldada riigi- ja omavalitsuseteenijate nimel protesti krooni kursi langetamise vastu, kuna see vähendab palgeteenija tulu ning kutsub esile ostujõu languse. Arvesse võttes elukalliduse tõusu, mis krooni langemisele järgnenud ning veel järgneb, peeti tarvilikuks, et kolme viimase aasta kestel ettevõetud riigi- ja omavalitsuseteenijate palgakärpimised saaksid kustutatud ning

lühikese ajale õnnestus nii mõndagi näha ja lähemalt tutvuneda Soome ametvendadega. „Jällenagemiseni Tallinnas“ hüüetega lahkuvi Tampere kella pool üks. Tunni aja pärast saabusime Toijalasse, kus kasutades rongide vaheaega meid sõidutati suprema lähemas järves. Pärast seda jätkasime reisi Turku suunas, saabudes Turkusse umbes kella pool seitse õhtul. Nagu mujalgi oli ka siin vastuvõtt väga sõbralik. Tervitas meid hra K. V. Ilvessalo. Jaamast siirduti kohe linna, kus vaadati muuseumi Johann III lossis ja 1200. aastal ehitatud katedraali. Ööveetsime skäärides. Marjaneemis korraldati meile õhtueine. Päikese tõusu ajal algas tagasisõit Turkusse, sõiduga ümber Ruissalo saare. Sellest sõidust jäi vist kõigil unustamatu mulje. Meri oli vaikne ja nõiduslikult ilus hommikuse päikese kuldsete kiirte säras. Saared ja saarekesed möödusid meist üks ilusam kui teine. Neid ehtisid soomelikult puhtad ja nägusad suvilad, meelitades eneste juurde külastajaid.

Päikene oli juba kaunis kõrgel kui saabusime Turkusse. Kell kaheksa algas sõit Helsingi, kuhu jõudsimel pühapäeval lõunapaiku ja kus meid „Hansi“ kannatlikult ootas. Et laeva ärasõiduni veel mõni tund aega oli, siis jaguneti gruppidesse ja valguti linna laiali. Suurem osa külastas parlamendi hoonet. Aeg möödus kiiresti ja peagi oli lahkumise tund käes. Ilm oli vaikne ja näis, et meil seisab ees samasugune mõnus sõit kui reedelgi. See lootus ei läinud küll päriselt täide: paar tundi kestis lahtisel merel kaunis kõva tuul ja pani „Hansi“ kõikumama. See sünnitas nii mitmelegi esimest korda merel sõitjale tuska, kuid lähenedes Naissaa-rele tuul vaikis, „Hansi“ käik muutus kindlamaks ja Tallinna saabusid kõik tervetena.

Nii kui eelpool tähendatud, tänu Soome raudteevalitsuse ja Soome raudteeametnikkude ühingu lahkele vastutulekule, huvireis õnnestus hästi. Oli võimalus nautida Soome väga mitmekesise maastiku ilu, näha Soome linnu, teha tähelepanekuid Soome raudtee korraldusist, ja mis kõige tähtsam — õppida lähemalt tundma Soome ametvendi ja sõlmida nendega sõprussidemeid. Jääb ainult soovida, et sarnased vastastikused külaskäigud hõimurahvaste raudteelaste vahel sagedamaks muutuksid.

senised palgad viidud endisele tasemele.

Juulis käis Keskliidu delegatsioon informatsiooni otsarbel majandusministri jutul, kus selgus, et Vabariigi Valitsusel ei ole kavatsust palgakärpimisi kaotada ja kõne alla võiks tulla ainult „kriisimaksumaksu“ kaotamine ja seegi ainult siis, kui uue rahanduspoliitika tagajärjel majanduselu muutub elavamaks ning sellega ühenduses hakavad suurenema riigikassa tulud. Majandusminister kinnitas resoluutselt, et elukalliduse tõus võiks olla umbes 10%. Delegatsioon, kahjuks, hra majandusministri optimismi jagada ei saanud ja nagu näitab viimane aeg — ei olnud see kahtluse põhjendamata.

Saadikutekogu poolt aktsepteeritud otsuste — eriti õigusliku korra ja palgaküsimuse kohta käivate — täideviimiseks tarvilikkude sammude astumine on sekretariaadis pikemalt kaalumisel olnud ja tuleb üksikasjaliselt kõne alla juhatuse koosolekul käesoleva kuu lõpul.

Teenistusalalised eksimused ja karistamine.

Kes töötab ehk tegutseb, see ka eksib, eksida vaid ei tarvitse see, kes midagi ei tee. Kuid olen kuulnud (see oli Vene ajal) kord ühte kõrgemal kohal seisvat ametnikku ütlevat, et isegi see eksib, kes midagi ei tee, nagu tema.

Kui inimene on ekslik ja eksimine on inimlik, siis tuleks vaadata eksimuse peale ja seda ka karistada inimliku nõrkuse seisukohalt lähtudes.

Kaugel olles soovist, et inimlikku nõrkust-eksimust ei tuleks üldse karistada, püsin arvamisel, et süüteo või eksimuse kvalifitseerimisel tuleb olla väga erapooletu ja karistamisel väga tundelik. Võidakse ju inimlikku eksimust kvalifitseerida tähtsaks süüteks ning seda karistada paragrahvi alla viia ja ümberpöördu. Seadus näeb ette vastava karistuse iga süüteo, kuna just karistuse määrava võimkonnas seisab kvalifitseerida süütegu ja kohaldada vastavale paragrahvile. Karistuse määravad administraatorid, kas juhuslikult või teadlikult, satuvad aga sageli sarnastele paragrahvidele, mis võimaldavad karistusi kõrgemal määral. Tegelikus elus eriti viimasel ajal on seda aru tihti ette tulnud. Kui väita, et seadus liigitab kõik süüteod kahte pealiiki, s. o. rasked süüteod ja kerged süüteod, siis kujunevad ka analoogiliselt karistused rasketeks ja kergeks karistusteks. Ei saa vist ka juriidiliselt vastu vaielda, kui asetame *kergete süütegude* liiki teenistusalalised eksimused, inimlikud eksimused, mis ette tulevad ebateadlikult ja mitte meelega tekitatud pole. Siit tuleks siis ka loomulik järeldus teha, et kergemat liiki süüteod kuuluvad kergemat liiki karistamis-määrade alla. Tegelikus elus näeme sageli vastupidist. Näeme, et kergemat liiki süütegude eest järgneb riigiteenija teenistusest vallandamine. See karistuse-määr on raske, väga raske praegusel ajal, kus leivateenimise võimaluste otsimine võrdub nälja-ohtu sattumisele. Teenistusest vallandamine kuulub kahtlemata kõrgemate karistuse määrade liiki, mis suureks ähvarduseks on eriti ülemääralistele riigiteenijatele, keda ei kaitse riigiteenistuse seadus. Seda karistamise määrat tarvitada võimaldavad meil maksev Balti Eraseadus ja veneaegse nuhtluseaduse mõned karmimad paragrahvid, mis pole kahjuks veel muudetud, ehkki meie olukord võrreldes endise vene riigiteenistusega on sootuks teine. Kerkib olude sunnil küsimus, mis siin oleks võimalik teha, et riigiteenijaid kaitsta ootamata õnnetuse eest, saada vallandatud teenistusest inimliku eksimuse või väärarhuse pärast? Õnnetusse sattunud teenija pöörab abiotsimisega loomulikult oma organisatsiooni, kutseühingu poole, kes põhikirja järele kohustatud on oma liikmele häda korral abi võimaldada. Kutseühingud ei keeldu tegemast kõike, mis nende võimuses, et liiget aidata. Ei ole vähe neid juhuseid, kus kutseorganisatsiooni energilistel pingutustel on olnud positiivsed tagajärjed, mida nii mõnigi raskustesse sattunud ei saa eitada. Seni kui eksisteerivad teenijate kutseorganisatsioonid, ei puudu ka avitav käsi, kust kaitset leiab igaüks liige, kes seda hädas vajab. Kuid siin peab arvesse võtma ühte tähtsat asjaolu, millest on olnud, kui suurel määral aidata suudetakse ja kui

võrt see abi on mõjuv. Kuna riigiteenijate kutseühingud pole mitte avalikõiguslised organisatsioonid või asutised, siis võidakse nendega arvestada ja võidakse ka mitte arvestada. See on olnud kutseühingutest enestest. Riigiteenijate kutseühingud peavad tegutsema, vaatamata avalikõigusliste organisatsioonide õiguste puudumisele nii, et nende vastu tekiks tõsine lugupidamine, et nad omaks autoriteedi, millega arvestavad mitte üksnes liikmed ise, vaid ka need asutused ja isikud, kellega tuleb kokku puutuda ja tegemist teha. Tuleb liikmetelt, riigiteenijailt enestelt küsida, kas nemad on ise kõik teinud selleks, et oma kutseorganisatsiooni autoriteeti tõsta ja tarvilikul kõrgusel hoida. Aidaku sellele kaasa, siis pole kahtlust, et kutseühingud suudavad tarvilikul määral oma liikmetele kaitset võimaldada. Kahjuks tulevad osa liikmete enestest kuuldavale sarnased arutlused, mis konstateerivad vastupidist. Küsitellakse naiivilt, et mis kasu on kutseühingutest üldse. Seesugused ebateadlikud ja kõikuva mõtlemisviisiga organisatsiooni liikmed on ühtlasi ka oma kutse-teenistuses alla keskpärase teenija, võttes sageli teenistuskohustusi samuti pealiskaudselt, kui organisatsiooni liikme kohuseid.

Ollakse arvamisel, et mõni eksimus teenistuse alal ei või kuigi suurt karistust välja kutsuda ja suhtutakse seepärast sageli kohusetäitmisele üksikõiksel. See ei jää aga tähelepanemata ülemuste ja tööala juhtide poolt, kes loomulikult nõuavad teenijailt korralikku tööd ja hoolsat kohusetäitmist. Kui nüüd juhtub mõni eksimus, siis muutub kutseühisuse üles-

anne kaitse andmises sarnasele teenijale äärmiselt raskeks ja tihtilugu päris võimatuks. Sest kutseühisusel tuleb teenija süüteo-asja arutada vastava ülemusega või asutusega, kus saadakse mulje, et kutseüh. kaitseb ebakorralikku teenimist ja distsipliini eitamist. Siis ei või kaitset loomulikult olla positiivseid tulemusi, ja veel enam, siis kaotab kutseühing oma mõju, autoriteedi ja ei suuda kaitset pakuda ka seal, kus korralikku teenijat on tabanud raske ning ebaõiglane karistus. Kutseühing kui riigiteenijate usaldus- ja esinduskogu ei saa igaal tingimusel aidata, ilma riisikota kaotada lugupidamist ja usaldust enese vastu. Sellega tuleb väga arvestada. Suure tähtsuse omab riigiteenijate kaitsmisel ka õigel ajal antud juriidiline abi, mida pole kutseorganisatsioonid kahjuks seni veel suutnud õieti organisiseerida. Meie pörkame tihtilugu kokku keeruliste seaduse paragrahvidega ja mitmesuguste seadustega, mis annavad pead murda elukutselistel juristidel, rääkimata tavalisest kodanikest või riigiteenijast. Salapärase ja keeruliste paragrahvide läbi võivad riigiteenijad, kui neil juhtub ametalalised eksimused ja süüteod, sageli langeda väga raskesse seisukorda. Seaduse mittetundmine ei vabanda süütegu, kuid kõiki seadusi tundma õppida on võimatu. Sellepärast on hädavajalik, et riigiteenijate kutseorganisatsioonid kõige lähemal ajal ühiselt soetatks juriidilise nõuande büroo või kindlapalgalise juriidilise nõuandja, kelle poole kutseühingu liige tarbekorral võiks pöörata tasuta juriidilise nõuande ja abi saamiseks. Ei usu, et selle tähtsa asja läbiviimine ülesaamata raskuste otsa pörkab, kuna meil ei ole puudu headest juristidest ja ainelisest ressursist selleks peaksid ka leiduma, arvesse võttes suurt hulka riigiteenijate kutseorganisatsioone.

H. Imelik.

Rahaväärtuse ümberhindamine — uus palgavähendamine.

Ajad muutuvad. Kui seni riigiteenijad pärast 1. aprilli võisid enam-vähem rahulikult elada kuni septembri-oktoobri kuuni, siis tänavu ei võimaldatud neile sedagi lühikest närvidepuhkust. Nagu välg selgest taevast üllatas riigiteenijaid keset südasuvet ühel ilusal hommikul teade, et rahaväärtuse ümberhindamise tõttu neid jälle on tabanud uus palgavähendus. Ametlikkude seletuste järgi võivad oodata, et see umbes 10—12-protsendiliseks kujuneb. Meil ei ole praegu veel andmeid käes, kui suureks see tegelikult kujuneb, sest rahakursi ümberhindamise tagajärjed pole seni kaugelgi kõigil aladel ja täiel määral selgunud, olgugi et mõnelgi alal hinnatõus on olnud märgatavalt suurem,

kui see ametlike kalkulatsioonide järgi olla oleks tohtinud. Aga ka siis, kui tegelik hinnatõus peaks jääma umbes ametlike kalkulatsioonide raamidesse, s. o. piirduks umbes 10—12 protsendiga, tähendab see siiski uut palgakärpimist, mis väiksemate palgade juures suurem on, kui kõik senised palgakärpimised nii üksikult kui ka kokkuvõetuna.

Mis meil sel puhul ütelda oleks, seda oleme juba varem teinud. Praegu jääb vaid üle konstateerida, et palgateenija, eriti riigiteenija seisukord on muutunud äärmiselt raskeks ning lootust avaldada, et ajad vast jällegi muutuda võivad, et need muudatused end mitte kaua oodata ei peaks laskma.

TALLINNA RIIGI- OMAV. TEENIJATE ÜHINGU BÜROO
on 1. sept. k. a. üleviilnud utesse avaramatesse ruumidesse

Uus tänav 2, korter 3.

(Vana-Viru ja Uue tän. nurgal, Gahlnbäck'i majas)

Büroopäevad: ESMASP., RESKNÄD. ja REEDE kella 17—18 (5—6 p. l.)

Ühingu ruumides asub ka

RIIGI- JA OMAVAL. TEENIJATE KESRLIIT.

Reorganiseeritud Saksa ametnike liit

(Der Deutsche Beamtenbund).

Mida sealt õppida võiksime?

Saksa n. n. „rahvuslikule revolutsioonile“, mis võimu andis rahvussotsialistliku erakonna kätte, järgnes muude seas ka ametnike organisatsioonide „ülevõtmine“ viimaste poolt ja n. n. „tasalülitamine“ (Gleichschaltung, s. t. nende poliitika ühtlustamine valitsuse poliitika sihtjoontega). See „tasalülitamise“ protsess on kestnud siiajani, kestab osalt veel edasigi, kuid olulises osas võib teda juba vist lõpetatuks lugeda, kuna organisatsioonid, millede edasipüsivust tarvilikuks ei peetud, lihtsalt likvideerida kästi, mis suurelt osalt ka juba sündinud on, või lähemate päevade sees sünnib, teised aga oma tarviduste ja soovide kohaselt ümber organiseeriti. Kahest suuremast n. n. „tippporganisatsioonist“ sotsialistlikule erakonnale toetuv Allgemeiner Deutscher Beamtenbund likvideeriti, n. n. neutraalne Der Deutsche Beamtenbund (DBB) aga reorganiseeriti. Ei tohiks olla huvituseta Eestigi riigiteenijatele jälgida, kuidas see reorganiseerimine toimib, sest sellega taotleti õieti kahte sihti: kindlustada rahvussotsialistide võim liidu enese juhtimisel, teiseks aga muuta liit vägevaks võitlusüksuseks rahvussotsialistliku poliitika maksmapanekul. Ja siin näeme, kuidas igasugu asjata killustamine halastamata välja roogitakse, kuidas kuni üheksastajast iseseisvast organisatsioonist, kes igaüks esijoones ainult oma liikmekonna, mitte aga riigiteenijaskonna kui terviku huvisid silmas pidasid, omavahel purelesid ja nii paratamata tugevat homogeenset võitlusüksust endast moodustada ei suutnud, luuakse üksainus suurorganisatsioon, kelle löögijõud kahtlemata peagi märksa tugevamaks osutub, kui seni.

Et selle reorganiseerimise ulatust ja iseloomu paremini selgitada, olgu tähendatud, et senine DBB oli ümmarguselt 600 iseseisva ametnikühingu tippporganisatsiooniks (umbes 300 organis. oli veel väljaspool DBB-d). Need organisatsioonid kuulusid DBB-sse korporatiivselt, s. t. liidu liikmed olid ühingud, mitte aga nende üksikliikmed. Peale selle aga olid DBB ka omad territoriaalsed allüksused, — Orts-, Bezirks-, Provinz- ja Landeskartellid, kusjuures iga DBB-sse kuuluva ühingu liige ühtlasi pidi olema ka vastava Ortskartelli liige. Nii liidu enese kui ka tema liikmete-ühingute juhtivate organite moodustamine sündis demokraatliku printsiibi kohaselt hääleteenamusega valimise kaudu. See kõik on nüüd kadunud ja aset andnud n. n. juhi-printsiibile. Liidu juht määratakse riigi juhi (või viimase poolt volitatud) poolt. Esimeseks seliseks liidu juhiks oli riigiasevalitseja Hessenis F. Sprenger, kes aga peagi asendati rahvussotsialistliku erakonna ametnike-osakonna juhi H. Neef'iga. Liidu juht omakorda juba määrab kõik teised liidu funktsionäärid; mingisuguseid valimisi enam ei ole.

Kohe pärast liidu ülevõtmist ja sellele juhi määramist kaotati kõik senised liidu kartellid, kusjuures Bezirkskartellide ülesanded pandi liidu juhi poolt määratud liiduametnikele (Bundeswarten).

Sellele järgnes uute ühtlusühingute loomine iga teenistusharu jaoks. Need

ühitusühingud on ette nähtud edaspidi ümber muuta liidu kutsegruppideks (Reichsfachgruppen des DBB), milliseid on 18 (raudtee, post, maksud, toll, maa- ja merevägi, riigipank, hoolekandeametid, muud riigiasutused; edasi järgnevad osariikide, omavalitsuste ja avalikõiguslike korporatsioonide ametnike kutsegrupid; osariikide üldised administratiiviasutused, politsei, kohus, õpetajad ja vaimulikud, mets, muud osariikide asutused, omavalitsusasutused, omavalitsusettevõtteid ja avalikõiguslikud korporatsioonid). Iga grupi eesotsas on DBB juhi usaldusega varustatud juht. Peale selle jäävad edasi tegutsema ka eelpoolnimetatud Bundeswarten, kes täidavad seniste Bezirkskartellide aset ja nendele lisaks ka Landeswarten, kelle ülesandeks vastava osariigi ja sealseid omavalitsuse ametnike puutuvate üldküsimuste käsitlemine.

Kõik need kutsegrupid on liidu enda alljaotused, mitte aga tema korporatiivsed liikmed; liidu liikmeiks on füüsilised isikud — ametnikud otsekohe, nii et meie mõistete kohaselt on see liit õieti ainult üks suur ühing, mitte aga liit.

Selge on, et liidu niisuguse konstruk-

siooni juures kahtlemata kasvama peab tema võitlusvõime, muidugi kui mitte arvesse võtta sihti, milleks seda võimet vast praegu kasutada mõeldakse. Sest kõrvaldatud või vähemalt hoopis raskeks on tehtud seniste killunemistendentside esilekerkimise võimalused. Kui seni iga iseseisev ühing püüdis ajada oma poliitikat, nägi ainult enda ümber koondunud kitsama ringkonnana erihuvisid ja püüdis ainult neid kaitsta, siis paratamatu pidid tekkima ja, nagu me teame, ka tegelikult tekkisidki organisatsioonide omavahelised hõõrumised, mis ametnikkonna endakaitse võimet suuresti vähendas ja võimaldas valitsusvõimudele suure eduga kasutada printsiipi — „jaga ja valitse“. Uue korra juures on niisuguste hõõrumiste võimalused vist küll miinimumini vähendatud, liit saab kahtlemata ajada ühtlast poliitikat ja hoopis suurema mõjuvõimuga, kui seni. Kas see poliitika ametnikkonna enamusele vastuvõetav on, see on muidugi iseküsimus. Et ta neile vastuvõetavaks võib kujuneda, seda võimaldab reorganiseerimisel rakendatud „juhi-printsiip“, mis lubab liidu poliitikat määrata täiesti väljaspool liitu ja tema liikmeid endid. Sellepärast, nii vastuvõetav, kui meile näis eelmine killunemise kõrvaldamise põhimõte, sama vastuvõetav, kui meie demokraatliku korruga sobimatu tohiks olla n. n. „juhi-printsiip“, vähemalt sel kujul, nagu ta ülmal kirjeldatud. D.

Soome vedurimehed Eestis.

Pühapäeval, 6. augustil s. a. kell 3 jõudsid Tallinna sadamasse Soome reisi-aurik Ebba-Munck'il soome vedurimeeskonnad abikaasadega — kokku 116 inimest — vastukülaskäigule Eesti vedurijuhtidele.

Sadamasse oli külalisi vastu võtma ilmunud arvurikas pere Eesti vedurimeeskondi ja palju teisi raudteelasi. Laeva lähenedes sadamasillale mängis tervituseks Riigi tööstuskooli muusikakoor Pori-laste marssi. Külalised laeva tekilt vastasid lauluga.

Kui külalised laevast maandusid, ütles „Tere tulemast“ hõimuvõlledale Eesti ve-

durijuhtide kutseühingu esimees J. Vokk, rõhutades Soome ja Eesti vahelist sõprust, mis alati püsinud ja tulevikus veelgi enam areneb ja kõveneb. Vastas tervitusele Soome vedurimeeste esimees H. Pühäluoto.

Peale tollihoonest väljumist asusid külalised erarongi, mis meie Raudteevalitsuse lahel vastutulekul oli sadamasse vastu saadetud, ja algas sõit Balti jaama, kaasaõitva Riigi tööstuskooli muusikakoori helide saatel.

Balti jaamas leidis aset kurb sündmus: lahkus äkilise surma läbi külaliste perest Soome vedurijuht A. Pelkonen südame-

haiguse tagajärjel. Peale lühikese järelehüüde Soome Helsingi vedurimeeste esimehelt E. Odellilt, valgusid soomlased vastuvõtmist korraldava toimkonna juhtimisel Patkulli trepi kaudu Toompeale. Käidi Toomkirikus, Riigikogu hoones, Pika Hermannini tornis ja Niguliste kirikus. Külalised olid vaimustatud Pika Hermannini tornist, kust avaneb vaade kogu Tallinnale; tehti ülevõtteid igast küljest ja saadeti tervitusi üle lahe Soome suunas. Huviga jälgiti kirikutes vanaaegseid pilte ja nikerdusi. Sama huviga jälgiti ka Tallinna rohelisi platse.

Peale 4-tunnilist linnas ringivaatamist mindi Tallinna Raudteelaste Kodusse õhtusöögile.

Enne kui asuti toitu võtma, austati vaimustusega surma läbi lahkunud kaaskülalist A. Pelkonen'i.

Tervituse Tallinna Raudteelaste Kodus ütles Raudteelaste keskuingu esimees Rukki, soovides kõigile külalistele Eestis viibides ja ringisõites ülevat meeleolu ja et külalised lahkudes Eestist viiks kaasa parimad mälestused.

Pikema tervitus- ja sõpruskõnega esines Soome vedurimeeste esimees H. Pühäluoto, tuletades meelde eelmisel aastal Eesti vedurimeeste küllasõitu Soome. Rääkis soojalt sõprusest, mis on süvenenud kahe rala vahel, keda lahutab meri, kuid kes vaatamata oma piiride kaugusele, on ja jääb vennasrahvaks. Kõne lõpetades andis üle Eesti vedurijuhtide kutseühingule sõprusesümboliks Soome lipu hõbedasel vardal ja alusel, mida vastu võttis lühikese tänuga Eesti vedurijuhtide kutseühingu esimees J. Vokk.

Veel kõnelesid sõprussidemeist ja avaldasid vastastikust lugupidamist Soome Helsingi vedurimeeste osakonna esimees E. Odell ja Eesti vedurijuhtide kutseühingu auliige veoameti juhataja k. t. J. Nigols. Peale kehakinnitust mindi Balti jaama, kust juba kell 0,30 sõidutas rong külalised neile määratud erivagunites Narva.

Läbisõidul olid Tapal öösel külalisi tervitama ilmunud jaama Tapa jaoskonna vedurimeeskonnad muusikaga, kus ka vastastikuseid tervitusi öeldi. Kui rong 7. augusti hommikul Narva jõudis, tervitas jaamas külalisi kohalik kaitseväeorkester ja R. H. Ü. Narva osakonna laulukoor. Sooja ja südamliku tervituse lausus R. H. Ü. Narva osakonna nimel hra Tupits.

Jaamast lahkudes käisid külalised vaatamas koske, kalevivabrikut, kindlusi ja Peetri muuseumi. Sõideti laevaga Narva-Jõesuho, kus külalisi kursaalsid ootasid valmiskaetud laud. Edasi vaadati mere-randa ja pimeduse saabudes sõideti — kogu tee lauldes — alles Narva tagasi.

Järgmise päeva veetsid külalised Kohtla-Järvel põlevkiviõli vabrikus ja Kukruse käevanduses. Soomlased tundsid suurt huvi meie põlevkivi ümbertöötamise mitmesugusteks õlideks, pigideks, asfaldiks, petrooliks ja bensiniiks. Lähemalt tutvustas külalisi ümbertöötamise protsessiga tööstuse insener hra Luts. Käidi läbi Kukruse maa-alused kivikäevanduse käigud, vaadati kuidas kivi muratakse. Peale lõunatamist Kohtla-Järve Rahvamajas jõuti õhtuks Tapale.

Tapal olid külalisi vastu võtma tulnud kohalikud vedurimeeskonnad muusika- ja laulukooridega, oli jaama puhvetis valmistatud külalistele õhtusöök, peeti südamlikke kõnesid ja lahkudes jagas kohalikkude raudteelaste naispere külalistele rohkesti lilli. Tapalaste poolt oli külaliste vastuvõtt läbisõidul üldiselt soo-

jalt ette valmistatud ja kenasti organiseeritud. Kell 19,34 sõideti edasi Tartu, kus külaliste saabudes mängis kaitseliidu muusikakoor.

9. aug. vaatasisid külalised Tartu kunstihoonet, „Vanemuiset“, kus ka hommikueinet võeti. Sealt mindi edasi linna, kus külalitati zooloogia muuseumi, tervishoiu muuseumi, tähetorni, ülikooli hoonet, Raadi mõisa ja muuseumi, mispeale sõideti autodega tagasi „Vanemuisesse“ lõunale.

Peale lõunatamist jaguneti gruppideks. Esimene jäi Tartu linnaga lähemalt tutvunema, teine grupp sõitis tartlaste suvituskohta Elva ja kolmas grupp autobussidega Vahi põllutöökooli.

Kuna Tallinna-Narva liinil raudteearne maa-ala on rohkemalt jaolt kaetud metsaga ja heinamaaga, siis Tartu ümbruses nautisid külalised silmapiirini ulatavaid viljapõlde. Üksikasjalisema seletuse Eesti viljakasvatusest ja põllumajapidamisest said külalised veel Vahi põllutöökoolis, mis neid ka eriti näis huvitavat. Tartust sõideti välja Tallinna hilja öösel.

Vaevalt oli rong Tallinna jõudnud, kui juba väsimatud külalised, hoolimata tuulise ja hooti vihmasest ilmast, trammidega kaitseväge kalmistule ruttasid, kuhu pärja asetasisid Eesti vabadussõjas langenud vedurimeeste ja kogu raudteelaste mälestuseks. Kalmistult mindi jalutades

Kadriorgu, kus käidi vaatamas Peetri maja, sauna ja Russalka ausammast. Kadriorust jaguneti jällegi gruppideks, osa läks tallinlaste kuurorti Piritale, osa aga Tallinna kitsarööplise deposses.

Õhtul oli Tallinna Seltskondlises majas soomlaste auks koosviibimine, kus vastamisi palju kõnesid peeti ja peale kehakinnitamist ka tantsiti.

Üldiselt võib tunnista ringsõitu kogu soomlaste Eestis oleku ajal hästi kordaläinuks. Jaamad, kuhu külalised saabusid, olid kaskedega, Soome ja Eesti lippudega toredasti ilustatud. Külalised kullid ise väga lõbusad kogu aja kestel. Alati võis kuulda neilt väga mitmekesiseid laule. Küll lauldi ruumides einetamise ajal, jalutades looduses, sõidul rongis ja mujal. Ka Kohtlas, Kukruse põlevkivikäevanduses maa all võis kuulda soomlaste laulu.

Reedel, 11. augustil, kui soomlased ametivennad aurik Ariadne'i kell 11,00 Eestist lahkusid, oli sadamasse neid saatma ilmunud arvurikas pere raudteelasi, peamiselt vedurimeeskondi abikaasadega. Lahkudes pigistati südamlikult kätt ja avaldati soove, et sarnased läbikäimised korduksid, et sõprussidemed süveneksid ja et üks-teist peagi jälle näha võiksime. Kui laev liikuma hakkas, kordusid „elagu“ hüüded seni, kuni veel üks-teist nähti.

Soomlaste vastuvõtmist korraldava toimkond.

Ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. Nagu „Side“ eelmises numbris mahutatud aruandes lugejad leidsid, esitas Keskühing juunikuul lõpul Raudteevalituse Direktorile Ekspluatatsiooni ameti juhataja kaudu palve, et Ekspluatatsiooni amet tasuks tagavara ametnikele ja tagavara telegrafistidele ebaõiglasele maha arvatud päevarahade osa alates 1. aprillist 1932. a. ning edaspidi peaks kinni määrusist.

Sellele kirjale vastas Ekspluatatsiooni ameti juhataja, et 1. aprillist 1932. a. vähendatud üldiselt päevaraha norme (RT 30 — 1932. a.) ja sellepärast hakanud Ekspluatatsiooni amet päevaraha vähem maksma ka tagavara ametnikele. Kuna aga RT 30 — 32. a. väljakuulutatud ametsoitude tasu seaduse tõlgitsemine tekitas lahkarvamisi päevaraha jaotamisel, siis algatas Ekspluatatsiooni amet selle küsimuse selgitamist aprillikuus 1932. a. Sama küsimust kaaluti ka mitmel teisel korral. Et Ekspluatatsiooni ametil on nüüd Teedeministriumi seisu-koht, mille järgi võib rahuldada tagavaraametnike palvet päevarahade asjus, nõutati kohe Raudteevalituse Nõukogu kaudu vajalik krediit. Raudteevalituse Nõukogu otsus 15. VI. 1932. a. esitati kinnitamiseks hra Teedeministrile ja peale selle kinnitamist rahuldatakse tagavaraametnike palve.

Tegelikult ongi juba vahepeala tagavaraametnikele välja makstud ja päevaraha suurendatud 60 sendi pealt 1 krooni 20 sendile.

2. Keskühing esines palvega Teedeministri ees, et veduri- ja rongiteenijatele Teedeministriumi erikomisjoni poolt kindlaks määratud uued põhipalgad maksma pandaks ja et nende teenijate

pensioni väljaarvestamise puhul võetaks arvesse lisatasud vastavalt komisjonis tehtud otsusele.

9. augustil s. a. teatas Raudteevalituse Teedeministri korraldusel, et praegune Majanduseminister ühinevat oma eelkäija seisukohaga, kes samuti oli veduri- ja rongiteenijate palkade tõstmise vastu. Nimelt suurenevad nende palkade tõstmisega kulud teenistusevamusetasu, pensionide jne. alal, mida praegusel ajal, kus eelarveid niigi raske koostada ja kulud koguni kärpida tuleb, ei saa pidada loomulikeks.

3. Jaamateenijate kutseühing palus Keskühingut astuda selleks samme, et jaamadesse, kus on vagunipesu, antaks lisaks veel üks paar saapaid. Need jaamad oleksid Tapa, Tartu, Türi, Valga ja Narva; kuna Sonda ja Mõisaküla jaamadesse tuleks anda kummalegi 2 paari saapaid, sest seal puuduvad need täielikult ja pesemist teostatakse vähemalt 2 inimesega.

Keskühing palus Ekspluatatsiooni ameti juhatajat tulla vastu Jaamateenijate kutseühingu palvele tähendatud saabaste väljaandmisega.

13. juulil s. a. teatas Ekspluatatsiooni amet, et säärastel vagunipesijatele muretsetakse Tapa, Tartu, Türi, Valga, Narva, Sonda ja Mõisaküla jaamadale.

4. Keskühing palus Veoameti juhataja kaudu Raudteevalituse Direktorit, et laiarööpliste veduritele, kus enne teenisid kolm meest, s. o. vedurijuht, veduriabi ja kütja ja missugused vedurid saavad nüüd teenitud kahe mehega, saaks peale pandud kolmas mees — kütja.

21. juulil s. a. teatas Veoamet, et D.

on teinud sellele kirjale järgmise resolutsiooni: „R/v. jääb seisukoha juure, mis avaldatud K/ü. kirjaga 30. IX. 1932. a. nr. 2268/3907. 17. VII. 33. a. D. eest O. Raudsepp.“

Mäletavasti teatas raudteevalitsus selle kirjaga, et ta ei leia võimalikuks määrata kütjaid vedureile.

5. Keskühing saatis Ekspluatatsiooni ameti juhatajale edasi Tartu jaama roopaseadjate palve, paludes teha korraldus selleks, et nende teenijate haigestumise puhul ei jaotataks haigestunud roopaseadjate töökohustusi teiste roopaseadjate vahel, vaid määrataks asetäitjad. Ühtlasi palus Keskühing korraldada puhkuse andmist Tartu jaamas nii, et kõik teenijad oma puhkuse ka tegelikult kätte saaksid.

6. Elektrotehnika alal teenijate kutseühing palus Keskühingut astuda selleks samme, et raudteekorterite üürid saaksid viidud 1930. a. tasapinnale.

Augustikuu alul teatas Keskühing Elektrotehnika alal teenijate kutseühingule, et Ehitusameti juhataja poolt on kirjaga Nr. T 111 — 10. IV. 1933. a. kirjutatud ette liini jaoskonna juhatajaile asuda raudteekorterite üürihindade alan-

damisele erakorterite üürihindade tase-meni.

7. 1. juulil s. a. esines Keskühing palvega Teedeministri ees määrata juurdlus Tallinna jaama roopaseadjate Vladimir Maltis'e ja Ilo Kasemets'a töölt vallandamise asjus, võimaldades Keskühingu esindajale juurdlustest võtta osa.

8. Surju jaamast tulnud kaebuste tõttu pööras Keskühing 7. augustil s. a. palvega Ekspluatatsiooni ameti juhataja poole piiri panemiseks Surju jaama ülema poolt toimetatavale teenijate tagakiusamisile ning tema ebasüüdsale ülevalpidamisele. Ekspluatatsiooni ameti juhataja lubas sellel puhul panna toime kõige valjema juurdluse.

9. Kuna Keskühingu koosolekuil on korduvalt avaldatud rahulolematust nii ühe kui teise esindaja tegevusega liini jaoskondade juures asuvates korteri- ja uurimiskomisjones, siis on nüüd Keskühing otsustanud panna toime esindajate üldise ümbervalimise. Nende ümbervalimise läbiviimiseks pööras Keskühing 10. augustil s. a. kirjaga kõigi liitunud kutseorganisatsioonide poole, paludes neil seada ülesse kandidaadid uute esindajate valimiseks, esitades vastavad andmed Keskühingule hiljemalt 1. septembriks s.a.

Igaühte, kellel juhust oli teda tundma õppida, võlus ta oma loomuliku šarmi ja sõbralikkusega. Aidata seal, kus selleks juhust oli ja kus ta võis — oli temale turviduseks ja rõõmuks. Kas tal vaenlasi oli, ei tea meie mitte.

Ja kuigi neid võis olla, siis mitte tema süü läbi. Mis meie aga teame, on see, et temal palju sõpru oli Inglismaal ja mujal ja meie ei lüalda sugugi, kui ütleme, et vaevalt keegi teine inglanc nii hästi mõistis Euroopa kontinendi töölist ja niusugusel määral omas nende armastust ja usaldust kui Cramp.

Charley Crampi kui juhi ja inimese, kui võitleja ja seltsimehe surmaga on I. T. F-i ridades kujunenud auk, mida täita on raske, kui mitte isegi võimatu.

I. T. F. ei unusta kunagi oma kadunud esimeest. Ja keegi meist ei unusta teda kui sõpra ja seltsimeest. Mälestus temast süütab meie südames.

* * *

C. Crampi elukäik oli lühidalt kokkuvõetud järgmine.

C. Cramp sündis 1876. aastal Kenti krahvkonnas ühes külas, kus ta ka oma lapsepõlve mööda saatis. Mõisnikud ja vaimulikud olid siin kardetud ja jumaldatud. Tagurlus lokkas. Kuid Cramp lõpetades külakooli 12-aastasena ja astudes aedniku juurde õpipoisina, tundis varakult huvi raamatute vastu ja eelistas iseisvalt mõtlemist. 20-aastasena asus Cramp raudteele töölisena. Varsti pärast seda asetleitud raudteelaste streik avaldas temale sügavat mõju. Ta andus täielikult raudteelaste ametiühingulisele liikumisele, täiendades oma haridust vabal ajal. 1907. aastal esines ta ühel suuremal konverentsil esimest korda suure hulga kuulajate ees. Esinemine õnnestus hästi ja siit peale Cramp muutus oma organisatsiooni alaliseks delegaadiks kõigil kongressidel ja konverentsidel. 1917. aastal valiti ta organisatsiooni esimeheks.

Suuri jõupingutusi maksis Crampile Inglise raudteelaste keskkliidu — National Union of Railwaymen — loomine, mille ümber koondusid raudteelaste kutseühingud mitmesugustelt aladelt. 1918. aastal valiti ta selle ühingu esimeheks.

Esimest korda võttis Cramp osa I. T. F-i kongressist Viinis 1922. aastal. 1925. aastal valiti ta I. T. F-i esimeheks.

† C. T. Cramp, I. T. F-i esimees.

Charley Cramp on jäädavalt meie seast lahkuunud. Neljapäeva õhtul 13. juulil s. a. oma organisatsiooni juhatusel koosolekul, keset läbirääkimisi, varises ta kokku tabatuna rabandusest. Ei mingisugune inimlik abi, ei kellegi hoolitsev käsi ei võinud teda enam päästa. Reede vara hommikul ta suri.

Need on sõnad, milledega meie teda tervitasime 8 aastat tagasi I. T. F-i esimehe kohta ülevõtmise puhul.

Meie panime temale kui Internatsionaali esimehele ja juhile suuri lootusi. Neis tema meid ei petnud, vaid ta isegi ületas neid. Tema kõrged südamed ja mõistuse omadused, tema laialdane ja põhjalik meie liikumise tundmine ja huvi kogu maailma tööliste elu tegevuse ja kannatuste vastu, tema usk ja arusaamine, et rahvusvaheline koostöö ja organisatsioon töölistklassi võitlusis järjest suuremat ruumi nõuab, tema rahulikkus ja ettevaatlikkus ühes sügavinimlike tunnetega tegid teda sarnase rahvusvahelise organisatsiooni kui on I. T. F. ideaalseks esimeheks ja juhiks.

On raske kõiki tema teeneid I. T. F-i ees hinnata ja kirjeldada. Kui I. T. F. kõigile suurile raskusle, pealetungidele pahemalt ja paremalt poolt vaatamata on säilitanud oma ühtluse ja tänapäev võib olla eeskujuks teistele internatsionaalidele, siis on see suure osas Crampi tubli juhtimise tulemus.

Šveitsis tühistati rahvahääletusel ametnike palkade vähendamise seadus.

15. detsembri 1932. a. seadusega vähendati Šveitsi liiduametnike ja liidu raudteeametnike palku üldiselt 7,5% võrra. Sellele järgnes viibimata rahva hulga sellekohase aktsioonikomitee moodustamine, mis selles vähendamises nägi deflatsioonistlikku sammu. See aktsioonikomitee kogus rahvahääletuseks tarviliku arvu häälid ja 28. mail s. a. oli see küsimus lõplikult rahva otsustada. Hääletamissedelil, millel hääletaja võis vastata ainult kas „ja“ või „ei“ seisus: „Kas olete 15. detsembri 1932. a. seaduse, millega liidu teenistuses olevate isikute palku teatud ajaks kärbitakse, poolt?“ Selle peale

vastasid „ei“ga 503.121 hääleõiguslikku kodanikku ja 408.695 „ja“ga. Sellega on 15. detsembri 1932. a. seadus tagasi lükatud ja palgakärpimine jääb ära.

Šveitsi ajakirjanduse arvamiste järgi on enamus erateenijaid ja töölist eitavalt vastanud, kuna nad kartsid, et ametnike palkade kärpimisele järgneb palkade kärpimine ka eramajanduses. Tähelepanu väärrib ka asjaolu, et mõnedes maakantonites enamus hääletas palgakärpimise vastu. Siin mõjus nähtavasti arusaamine, et palkade kärpimine paratamata kaasa toob rahva ostujõu languse.

Inglise raudteelased kaotasid oma sekretäri, I. T. F. oma esimehe, inglise tööliikumine ühe oma parimaid juhte. Tuhanded kaotasid oma truu sõbra.

„Cramp on suure südamega mees. Töölistliikumise ideaalid on Crampi ideaalid. Suur osa tema tegevusest on pühendatud maailmarahule ja inimeste vennastamisele. Crampi juhtimisel on meie Föderatsiooni juhtimine häädes kätes.“

Koostöö ja distsipliin.

Kuidas tekivad vastolud teenistusvahekordades?

Jälgides meeskonna tulemusriikast jalgpallimängu, kuuleme publiku ühe-meelset ja kiitvat arvamist: — ilus koostöö! Lugesed teatri-kroonikat, leiame kriitikute arvustusi, milleist paistab ka rahulolu hea koostöö üle. Hea koostöö ja hea koostöö annab igal alal häid tulemusi, kuna selle puudus mõjutab alati eitavalt, negatiivselt tulemusi. Sellest on annud kujuka pildi isake Krölov oma valmides. Koostöö vajadust ja kasulikkust on mõned ametkonna juhid isegi ringkirjalistes eeskirjades alla kriipsutanud. Ka ministeeriumite juhtide seas on leidunud üksikuid mehi, kes on tunnustanud, et sõbralik koostöö annab parimaid tulemusi töö ratsionaalse korraldamise sihis. Sellepärast suudavad need ametiasutused, kus töö on korraldatud teadliku koostöö põhimõtte alusel, saavutada võrreldes väiksemate jõupingutuste juures maksimaaltagajärgi. Nende asutuste kohta sobib ütelda: — hea koostöö, hea koostöö! Mitmesuguste tööde hulgas leidub analoogilise iseloomuga ülesandeid, mida täidavad terve hulk ametnikke või teenijaid. Nii näeme korraldava alal tegetemas terve rida ametnikke juhtivaid ja juhitavaid, kes täidavad analoogilisi ülesandeid. Sedasama näeme sideteenistuse alal, nagu raudtee, post, telegraaf ja telefon, kaitseväes jne. jne. Kui neil tööaladel, kus ametnikkude peal lasuvad küllalt tähtsad ülesanded, tarvilist tähtsust ei anta koostöevõrre, siis ei või loota ka soovitavaid tagajärgi töötulemuste suhtes. Sest milline oleks korraldava ja julgeoleku aparaat, kui naabruses tegetsevad korraldava juhid hakkavad üksteise tegevusele kaikkaid ette loopima? Ehk mis saaks isamaa kaitsest sõja puhul, kui väeosade juhid oma tegevuses unustavad ühise sihi, kus puudub solidariteet, koostöö tahe? Siis poleks kaitstud kodaniku julgeolek kurjategija meelevalla eest ja poleks kindlustatud riigi julgeolek välise vaenlase vastu. Koostöö tarvidus ja kasulikkus ei ole tähtis mitte üksnes korraldava ja julgeoleku alal, vaid ka mujal, oieti kõikjal, kus tegetsetakse ühiste sihtide teenistuses. Ei ole kerge juhtida asutust ega ettevõtet, kus töötajate eneste vahel ühelt-poolt ning töötajate ja asutuse- või tööalajuhil vahel teiselt-poolt valitsevad lahkelt ja puudub arusaamine koostöö tähtsusest ning tarvidusest. Uued töömeetodid ja ratsionaliseerimise ajajärk ning muutlik elutempo sunnivad administratsiooni kui ka töötajaid ümber orienteeruma. Mida enam teadlik selles olakse, seda kergem on oma ülesannetega toime tulla administratsioonil, samuti ka töötajail.

Tegelikus elus, era- kui ka riiklikes ettevõtetes või asutustes, näeme paraku kaunis sageli üksikuid isikuid, kes kuuluvad administratsiooni ehk juhtivate tegelaste hulka, kuid kes väga tumedalt enesele ette kujutavad, mis on koostöö mõiste ja mis on distsipliini nõue. Vahetatakse sageli need kaks mõistet ja tõlgitakse kumbagi omapäraselt. Saadakse nii aru, et hulkasid saab liikuma panna edukalt teatava sihi saavutamiseks aina karmi distsipliini abil, vastuvaieldemata käsutäitmise nõudmisega. Kuigi distsipliinita ükski organisatsioon, kas tööstuslik eraettevõtte või missugune tahes, ei suuda

läbi saada, tuleb distsipliinivõimu käsitajatel ometigi väga ettevaatlikult talitada. Töötajate võib olla täpne käskudeäitja, distsipliini nõuete suhtes täius, kuid sealjuures algatusvõimetu, oma tegevuses ebateadlik automaat. Kus on tegemist viimastega, seal muidugi maksab ka ainult karm distsipliini täitmise nõudmine. Kahjuks pole aga praegusel töömeetodite katsetamise ajastul sarnaste tööjõududega kuigi palju võimalik ära teha. Sõbralik koostöö ei tähenda muidugi seda, et tööandja või tööjuhataja ja

töötajate peavad kindlasti isiklikud sõbrad olema, nagu mõni mees näib aru saavat. Samuti oleks ebamäärane nõuda ja isegi soovitada, et isiklik sõprus ning hea vahekorrad eraelus peaks teenistuses olles millekski muuks kujunema. Ometigi kuulduv mõnikord nii mõndagi juhtivat tegelast lausuvat: — eraelus oleme sõbrad, kuid ametis olen mina ülemus... Mis see siis tähendab? See tähendab, et koostöö põhimõtte ja distsipliini kohta valitseb väga ebamäärane arusaamine, mis vastastiku arusaamisele ja üksteise mõistmisele ning oma ülesannete täitmisele küll kasuks ei tule, vaid vastolude tekitamiseks soodsaks pinnaks on.

H. Imelik.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongress.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit pidas oma XI järjekorralist kongressi Brüsselis k. a. 30. juulist kuni 3. augustini. Kongressist võtsid osa 18 riigist 123 delegaati. Kongressi avamine leidis aset Antwerpeni Hüpodroomil. Liidu esimees inglase Valter Citrine oma avakõnes rõhutas vajadust truuks jääda rahvusvahelise koostöö põhimõttele ja julgesti jätkata seda koostööd. Ametiühingud peavad olema igasuguse diktatuuri vastu ja igalpool viia hulki arusaamisele, et fašism on kõigi vabadusõiguste eitaja ja paratamatult viib meid vastu uuele sõjale. Sedasama toonitas ka endine Belgia välisminister Vandervelde, kes pidas vaimustava kõne rahvaste demokraatlikest õigustest ja maailma rahust.

Pühapäeval, 30. juulil korraldati Antwerpenis suur rahvusvaheline demonstratsioon fašismi vastu ja maailma rahu poolt. Hollandist tulid 15 erarongiga 20.000 töölist osa võtma demonstratsioonist. Belgia töölist oli tulnud kokku 40.000. Kahes suures rongikäigus läbisid linn ja koguneti platsil, kus pidasid kõnesid Hollandi ja Belgia tööliste esindajad. Hollandi tööliste raadiosaatja andis kõned edasi üle kogu maailma.

Pärast demonstratsiooni delegaadid sõitsid Brüsseli, kus esmaspäeval algas töö. Aruandest oli näha, et kuigi Liidu liikmete arv on üldiselt viimasel ajal kasvanud (+200.000), on Saksa ametiühingute äralangemine liikmete üldarvu vähenandan umbes 5.000.000 võrra. Hollandi ametiühingute esindaja, kritiseerides Liidu tegevust, toonitas Liidu aktiivsemaks muutmise vajadust.

Pärast aruannet tuli esimesena kõne alla rahvusvaheliste kutsesekretariaatide koondamine Liitu. Seda küsimust on juba mitu korda puudutatud, kuid siiski on ta jäänud lahendamata tänini. Ka seekord anti küsimus tagasi juhatusele kaalumiseks ja tehti talle ülesandeks kutsuda kokku käesoleva aasta septembris asjast otsekohe huvitatute konverents.

Edasi oli kõne all sõja ja desarmeerimise probleem. Kongress tunnistas tarvilikuks igalpool kõige intensiivsemalt jätkata sõjavastast propagandat ja korraldada rahvusvahelisi demonstratsioone sõja vastu. Tööliste viimane relv sõja vastu olgu üldine streik. Kui konfliktide tekkimise puhul mõni maa peaks kõrvale

puiklema vahekohtust, siis on selle maa tööliste kohus kuulutada välja üldstreik.

Fašismi vastu võitlemise küsimusele pühendati eriline tähelepanu. Nõuti energiliste sammude astumist vastukaaluks Hitleri barbarismile. Toonitati, et kui ei lähe korda hävitada fašism Euroopa südamel, siis jääb püsima suur hädaoht kogu Lääne-Euroopa kultuurile. Võeti vastu resolutsioon, milles muu seas toonitatakse, et silmas pidades suurt hädaohtu, millega ähvardab Saksamaa natsionaal-sotsialism, kongress kuulutab välja üldise boikoti kõigi saksa kaupade ja saaduste kohta. Ta tervitab neid maid, kus boikotiga on juba tehtud algust ja nõuab kõigilt liitunud organisatsioonidelt selle liikumise algatamist ja toetamist. Nõuti, et Rahvusvaheline Tööstööbüro astuks välja Saksamaal toimepandavate tagakiusamiste vastu. Hitleri barbarismi tagajärjel oma vanemad kaotanud laste jaoks pandi toime korjandus, mis andis 1800 franki.

Majanduslikkude küsimuste kohta esines referaadiga Jouhau, nõudes plaanimajanduse sisseesimist. Rõhutatakse, et demagoogilistele lubadustele rajatud diktatuurilised katsed ei lahenda kriisi, vaid toovad veel suurema viletsuse tööliste ja kõigile teistele palgatenijatele. Tuleb nõuda töö muresemist, tööaja lühendamist ja laia tööliskade elujärje tõstmist.

Sotsiaalpoliitika alal otsustati kõigi abinõudega võidelda sotsiaalse reaktsiooni vastu ja kaitsta ära seda, mis juba enne-malt kätte võidetud.

40-tunnilise töönädala läbisurumiseks kõigis mais otsustati panna toime kõige intensiivsem rahvusvaheline propaganda aktsioon.

Õpetajate rahvusvaheline kutsesekretariaat, ühes Liidu juures asuva noorsoo kasvatus- ja hariduse komiteega, esitas kongressile kooli- ja kasvatusprogrammi, mis koostatud praeguseaja pedagoogika nõuete kohaselt ja vastab töötavate kihide huvidele. Oma edaspidise tegevuse kooli- ja kasvatusalal Liit rajab sellele programmile ja soovib seda ka kõigile Liiduga ühinenud organisatsioonidele.

Juhatus ja sekretärid jäid endised, ainult Saksamaa esindaja Leiparti asemel valiti Austria ametiühingute esindaja Šorš.

Järgmine kongress peetakse kolme aasta pärast Londonis.

Diktatuuri liikumistest.

Šveitsi raudteelaste häälekandja „Der Eisenbahner“ hoiatades ametiühingute ümber koondunud palgateenijaid igasuguste diktatuuriliste liikumiste juhtide demagoogilistele lubadustele ohvriks langetamise eest, kirjutab järgmist:

„Meie ei tohi lasta tuua endid ohvriks petlikkudele lootustele. Diktatuuri liikumised hakkavad juba meilgi nii mõnelgi pead segamini ajama. Inimene on niiviisi loodud, et ta ruttu laseb ennast ahvatleda kõige julgematest lubadustest, ilma et ta pikemalt järele mõtleks kas need lubadused on ka täideviidavad või mitte. Võtame korraks vaatluse alla Saksamaa, kelle rahvast luuletajate ja filosoofide rahvaks häämelega nimetati. Korraga kerkis esile Adolf Hitler. Suurte lubadustega ja ilusate sõnadega läks tal korda ikka suuremaid hulki enese ümber koondada ja tänapäev on ta suure riigi piiramata valitseja. Kahtlemata tarvitasid natsionaalsotsialistid omapäraseid meetodeid oma eesmärkide saavutamiseks ja tarvitavad neid veel tänapäevgi võimu enese käes hoidmiseks. Ja nii õnnestus neil riigipäevavalimistel 5. märtsil pea-aegu pool valijatest eneste poole tõmmata. See õnnestus tänu kõige kaugemaleulatuvate ja kõige hoolimatumate lubadustele. Väga võimalik, et suur osa valijaid andsid oma hääled neile meeleheitest aetuna. Kui see ka nii peaks olema, tõendab see siiski seda, et inimene palju järele ei mõtle, vaid harilikult väga kergesti alistub suurtele sõnadele.

Inimliku mõtteviisi seisukohalt on arusaadav, et ka Šveitsis diktatuuri liikumine, mis muud midagi ei ole kui Saksamaa natsionaalsotsialistliku liikumise rumal järeleahvimine, pooldajaid leiab. Kui mõnikord juhuslikult inimestega selle küsimuse üle kõnelus tekib, peab tõesti inimesta kui naiivsed neist paljud on. On veel arusaadav diktatuurisõbralik meeoleolu nende juures kes poliitilisest tegevusest või ametiühingulisest liikumisest eemal seisavad. Kuid inimesta peab nende inimeste üle, kes küll organiseeritud, kuid midagi paremat ei mõista ega suuda kui ametiühinguid alati kritiseerida ja diktatuuri liikumist ülistada. Tahtmatult tekib küsimus kas ei ole mitte need inimesed viimased aastad kuu peal elanud. Nad lasevad endid ilusate lubadustega narris teha. Kellelegi neist ei tule pähe küsida kus olid ennemalt kõik need uuendajad ja mis on nende poolt tehtud. Unustatakse, et kõik palgateenijate olukorra parandamist taotlevad nõudmised on juba aastate eest seatud ülesse ametiühingute poolt. Ja väga mitmed tänapäeva diktatuuri liikumiste juhtidest just olid need, kes ametiühingute nõudmistele kõige resoluutsemalt vastu töötasid. Nüüd aga on nad äkitselt muutunud revolutsioonärideks ja laimavad ametiühinguid ja nende tegelasi. Kindel oma seisukohtades ja arusaaja inimene muidugi mõistab kuhu sihitakse ja ei lase ennast eksiteele viia.

Oleks väga häa kui oleks võimalik neid inimesi Saksamaale saata, kes diktatuuri liikumistele silmi teevad ja suure suuga neid ülistavad. Nad saaksid siis tõeliku ettekujutuse seal valitsevast olukorrast. Piiriäärses jaamas on mõnikord võimalik saksa ametvendadega kõnelda. Peab aga hea tuttav kõneldavale olema, muidu ei usalda ta sind. Äraandmise kartus kõlab igast sõnast. Ja kui ta midagi

on ütelnud, siis vaatab ta kohe arglikult ringi kas kedagi soovimatut lähedal ei ole. Iga ettevaatamata öeldud sõna tagajärjeks võib olla mitte ainult teenistuse kaotamine vaid ka vangistamine ja koondukslaagrisse viimine.

Kõigil ametiühingute ümber koondunud palgateenijail on küllalt põhjust pidada silmas igasuguseid diktatuuriliikumisi ja neile töötada vastu kõige kindlalt. Neist ei ole meil midagi head loota, vaid ainult halba. On ju õige, et ka ametiühingulisel liikumisel on vigu tehtud. Kui aga vähegi ilma eelarvamisteta ja objektiivselt kõige selle kohta otsust tehtakse, mis ühe lühikese kümne aasta jooksul on kätte võidetud ja ära kaitsud, siis jõutakse otsusele, et seda on vägagi palju. Kahjuks on ka ametiühingute ümber koondunud palju neid kes päevast-päeva ainult oma kitsarinnalistele soovidele ja püüetele elavad, tähelepanemata suuri üldiseid ülesandeid.

Ameerika teostab vabaametiühingute programmi.

Ainult nii võidetakse kriisi raskused.

Elukorralduse areng surub inimestele peale uued põhimõtted. Seda näeme kujakalt praegu P.-Ameerika ühendriikides. Enne majanduskriisi ei tahetud seal tunnustada vastolusid töö ja kapitali vahel — klassivõitlust. Ei tunnustatud

riigi võimu vahelesegumist

majanduselu arengusse. P.-Ameerikas ei tuntud töökaitses, sotsiaalkindlustust ega avalik-õiguslikku hoolekannet.

Ameeriklastel oli tööd ja leiba, töölisperekondadel mugavusi seni kuni elati maailmasõja pärandusest.

1929. a. sügisel algas kriis P.-Ameerikas, haaras kogu maailma ja muutus kõige sügavamaks ja kohutavamaks P.-Ameerikas. Tehti ravimisekatseid. Need ei annud soovitud tulemusi. Kriis aina süvenes!

Käesoleval aastal ametisse valitud president Roosevelt on asunud arvestama eluarengu paratamatusega. Ta on maailmavaatelt kapitalismi veendunud kaitsja. Kuid majanduselu korraldamiseks on pidanud mitmeid olulisi

tööstusliikumise seisukohti võtma omaks

ja nende teostamisele asuma.

Presidendi nõudmisel P.-Ameerika parlament on võtnud vastu seaduse, millega presidendile antakse volitus tähtsate majanduslike reformide teostamiseks.

Kogu tööstuses pannakse maksma

35—40-tunniline töönädal.

Tekstiiltööstuses hakkas 40-tunniline töönädal juba 17. juulist maksma. Tööaja lühendamiseks ei alandata palka, vaid seda tõstetakse seadusandlikult, et tööliskonna ostujõud suureneks. 400 tu-

On ju selge, et Šveits ei või olla kuigi häaks toitepinnaaks fašistlikkudele ja natsionaalsotsialistlikkudele eksperimentidele. Aga see oleks meile juba suureks loogiks kui neil liikumistel läheks korda või kas natukenegi nõrgendada ametiühingulist liikumist. Sellepärast peavad kõik arusaadavad palgateenijad enestele seadma ülesandeks võidelda diktatuuri liikumiste vastu igalpool kus see iiales võimalik. Meie tahame ja peame võitlema demokraatia alalhoidmise eest. Kuigi ka siin vigu on, on ta ometigi tuhat korda parem kui kõik see, mida võivad anda diktatuuri liikumised.“

Nii kirjutab „Eisenbahner“. Ka meie — Eesti palgateenijad, kes koondunud oma ametiühingute ümber, peaksid seda silmas pidama, et diktatuuri püstitamine meil tähendaks meie iseseisvate ametiühingute surma ja et ei ükski diktatuur enese kõrval ei salli palgateenijate kaasarääkimist. Seda saavad praegu omal nahal tunda Saksamaa palgateenijad.

hande tekstiiltöölise kohta on palgaseadus juba maksma pandud.

1. sept. astub jõusse tööstuslik seadus, mis korraldab tööaja, palgaolud ja noortekaitse kogu tööstuses, kaubanduses ja bürookäitistes. Kehalise töötajate töönädal on 35 tundi, kontori- ja bürooteenijatel 40 tundi. Alacalise töötajate kasutamine kuni 16 aastani on täiesti keelatud. Üle 16 aasta vanade noorte töötajate võib kasutada vaid 3 tundi päevas. Kehalise töötajate palga alammääraks on 30—40 centi töötund. Vaimlise töö tegijatel 12—15 dollarit nädalas.

Toodangu plaanikindlaks juhtimiseks pannakse kogu suurtööstus seadusandlikult

riikliku kontrolli alla.

Ka põllutöö plaanikindlaks juhtimiseks pannakse maksma vastav seadus.

Tööliste silmapilksete töövõimaluste andmiseks on parlament määranud krediiti

3.300 miljonit dollarit

avalikkude tööde korraldamiseks. Ehitatakse hooneid, laevu, teid, kanaleid, tööliskortereid jne.

Kui meie võrdleme Roosevelti majandusprogrammi Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja ametiühinguliste keskkliitide programmidega, siis selgub, et vabaametiühingute rida olulisi nõudmisi on võetud P.-Ameerikas teostamiseks: 40-tunniline töönädal töötasu alandamiseta, tööliskonna ostujõu tõstmine, tootmise plaanikindel juhtimine riikliku kontrolli all ja laiaulatuslikud avalikud tööd on olnud ametiühinguliselt organiseeritud proletariaadi nõudmised. P.-Ameerika on pidanud pea langetama palgatöölise konkreetnõuete ees.

Uuendage „Side“ II poolaasta tellimisi

Ajalugu ei tee hüppeid.

Mõnda riigiteenistusest Nõukogude-Venemaal.

(Lõpp.)

Ametnike koosseisu täiendamine ja ettevalmistamine on küsimused, mis seotud ülikoolide ja hariduspoliitika ümberkorraldamisega. Ametnike ettevalmistamisinstiituteid ei suuda kaugeltki kõiki nõudmisi rahuldada, nii et ollakse sunnitud erakordselt suurel määral improviseerima. Vanad, ennesõjaaegsed ametnikud surevad aegamööda välja. Partei liikmed üksipäini ei suuda nõudeid rahuldada ja nad „kuluvad“ ka väga ruttu ära valitsevas hiiglapingutuses. Arenev riiklik plaanimajandus nõuab ikka rohkem uusi ametnikke. Puuduvad veel vaimlised jõud, et kindlustada viisaastaku ülesehitust administratiivsest küljest. See sunnib neid küsimusi tõsiselt arvestama ja uurima, mida muuseas tehaksegi nõukogude ülesehituse (Sovjetskoje Stroitelstvo) instituudis. Ministreeriumides, näit. välisministeeriumis korraldatakse erilisi kursusi ametnike järeletoleva põlve, eriti tööliskonnast tuleva, kiireks ettevalmistuseks. Leidub n.n. „võdvižentsõi“ instituut, kelle all mõistetakse intelligentseid töölisi, kes kiire korras ette valmistatud peavad saama, et täita administratiivkohti, mis tingimata kindlate, usaldatavate jõudude käes olema peavad.

Seda jämedates joontes kirjeldatud arengut muudab aga suuresti alles mitte ammu — 19. nov. 1932. a. — ZIK-i poolt maksmapandud dekreet, millega ette kirjutatakse väga terav ja laialine ametnike koondamine. Kust see siis tuleb ja mis on selle põhjuseks? On see ainult lihtne finantsmajanduslik kokkuhoidmine? Kuigi nõukogude rahandus suurte raskustega võitlema peab, pole see siiski ainukeseks koondamise põhjuseks, vaid selleks on kõigepealt arusaamine, et riiklik sotsialism on viinud ääretu ja mõttetu ülibürokratiani ning lõpuks see uus kursus, mille Stalin mõõdnud a. mais maksma pani. Ta jõudis arusaamisele, et üleliigne tsentralisatsioon läbiviidav pole. Kõrgem rahvamajandusnõukogu jaotati kolmeks rahvakomissariaadiks. Eriülesanded nõuavad eriasutusi. Tsentralisatsioon n.n. trustidesse ei andnud praktiliselt oodatud tagajärgi. Keskasutuste ja tööstustrustide esinduste arv kohtadel ja ümberpöörduvalt — kohtade esindused keskasutustes olid ajajooksul kohutavalt levinud. Mõõdnud a. kevadest maksmapandud poliitika püüab siin parandusi tuua. Kuid see esitab ühtlasi omakorda küsimuse, on's nüüd garanteeritud, et nüüd teisel teel (ja mil-lisel teel?) lahendatakse ülesanded, mis nõukogude režiimi riiklik sotsialism või riigikapitalism ometigi lahendada peab? Ja edasi küsimuse, kas suudavad teenistusse edasijäänud juba puht füüsilistel põhjustel (alatoitus ja ülepingutus!) rahuldada neile esitatud suuremaid nõudmisi ning lõpuks, kui järelejäädud nüüd vabamalt, vastutusvõimimalt ja iseseisvamalt töötama peavad, kas ei tekita see juba tsaariajast tuntud pahet — liialdust kontrolliga üheltpoolt ja kartust vastutuse eest teisalt. Kellel kuidagi on tegemist olnud praeguste vene asutustega, see teab, kuidas kartus vastutuse eest pisemategi küsimuste lahendamist raskendab.

Kokkuvõttes võime konstateerida: 15 aasta jooksul on nõukogude riigis tekkinud uus keskmine ja kõrgema administratiivametniku tüüp. Uutest ja vanadest elementidest gigantsete ülesannete ees ja nõukoguderiigi karmi surve all ning lõ-

puks ka vaimustusest, mida igatahes seni on jatkunud esimesele viisaastakule, on sündinud uus ametnikkond, keda kõigis tema astmetes uurida äärmiselt huvitav on. Siiski võib igalpool veel märgata improvisatsiooni jälgi. Igalpool on kõik veel kujunemas. Sama vähe kui on võimalik praegu juba moodustada lõplikku otsust nõukogude riigi üle tervikuna, sama vähe on nõukogude ametnikkonna olemus, mis siin ainult jämedais joontes kujutatud, lõplikult välja kujunenud. Kindel on ainult see, et ka selline riik, kes püüab

maksma panna hoopis uued põhimõtted, ei suutnud läbi saada erialaliselt koolitamata elukutselise ametnikkonnata ja et vanast ametnikkonnast, mille absolutism Venemaal sajanditega ülesle oli ehitanud ja millele Peeter Suur ja Nikolai I teda iseloomustavad näojooned olid andnud, et sellest vanast ametnikkonnast palju säilinud on nii personaalseis kui materjaalseis suhteis. Sellepärast peab Kremli valitsevate võimumeeste ees tihti kerkima küsimus, kas ja kuidas jääda püsivalt pe-remeheks määratuseni paisunud riigiaparaadi bürokraatia üle, kes nüüdses riigis palju suurema erikaalu on omandanud, kui endises absolutistlikus riigis ja ilma kellela isegi stalinism, või õigemini ütelda just stalinism oma eesmärgini ei suuda jõuda. *Globetrotter.*

Puhkeaegu kärbitakse.

Vabariigi valitsus on 5. juulil s. a. otsustanud:

„Riigiteenistuse seaduse (RT 149 — 1924) § 25 ja eriteenistusseadustes ettenähtud puhkuse normidest anda riigiteenijatele puhkust seevõrt, kui võrt seda võimaldavad riigiasutiste eelarvetes tarvitud korral puhkuseleminejate asetäitjate palkamiseks ettenähtud krediitid.

Alus: Riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ning tööpuuduse vastu võitlemise seadus (RT 92 — 1932) § 2.“

Selgituseks toome ka ülaltsiteeritud seaduste paragrahvid. Riigiteenistuse seaduse § 25: „Riigiteenijail on õigus igal aastal saada puhkeaega: peale üheaastase teenistuse — 2 nädalat, peale kaheaastase teenistuse — üks kuu. Puhkea-ajal saab riigiteenija teenistustasu edasi.

Teenistushuvides ja riigiteenija nõusolekul võib kaht väljateenitud puhkust ühendada.

Puhkuse lähem korraldus on vastava asutuse juhataja võimkonnas.

Erandid on ette nähtud eriteenistusseadustes.

Pikemaajalised puhkeajad haiguse või muudel erakorralistel põhjustel antakse: ilma teenistustasuta — kuni 1 aastani vastava ministri loaga ja teenistustasuga — kuni 6 kuuni Vabariigi Valitsuse otsusel.“

Riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ning tööpuuduse vastu võitlemise seaduse § 2:

„Riigi eelarve ja selle täitmise tasakaalustamiseks Vabariigi Valitsusel on õigus vähendada seadustes ettenähtud tasumääru ja muid kulunorme ning riigi kulude ja tulude eelarvega või erieelarvetega määratud kulukrediite.

Majanduseministri ettepanekul Vabariigi Valitsusel on õigus paigutada ümber riigi eelarve kulukrediite ühest kuludeparagrahvist teise.

Vabariigi Valitsusel on õigus kujundada riigiasutuste koosseise ka pärast Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse § 62 (RT 29 — 1932) ettenähtud tähtaega.

Riigikogu kantsleil ja Riigikontrolli kohta Vabariigi Valitsus käesoleva paragrahvi alusel võib panna maksma korraldusi kokkuleppel vastavalt Riigikogu juhatusega või Riigikontrolöriga.“

Dachau koonduslaagrist Saksamaal.

(Ühe dokumendi põhjal, mis ametlikus kohas alal hoitakse).

Dachau koonduslaagrisse toodud ametiühingute juhid, sekretärid ja teised vaimutöölised anti kohe distsiplinaarkompanii valdusse. Neid viidi üksikkambritesse, kus nad pidid näoga vastu seina seistes käed üleval hoidma. Seljataga paugutas revolvrilt natsidest-vaht. See protseduur pidi vangistatuile sisendama aimduse, et neid põgenemise puhul seljatagant maha lastakse. 7 meest viidi ühte eemalolevasse barakki. Seal ootasid hiiglasel natsimehed, käes otsest lõhestatud ja kollophoniumiga määratud pillirood. Igaüks siia toodust pidi järjekorras põrandale heitma ja teda pekseti halastamatult. Teised ohvrid pidid pealt vaatama seni kaua kuni kord nende kätte jõudis. Kes püüdis ennast püsti ajada seda pekseti erilise innuga. Ühte raskesti kopsuhaiget meest pekseti nii, et tal suust ja ninast veri voolas. Pärast seda eksekutsiooni õnnetud liikati jälle üksikkambritesse, kus akna- raamide külge olid vastutulelikult kinnitatud nõõrid, et peksetud võiksid ennast

soovikorral ülesse puua. Üks peksetuist kaotas mõistuse. Tema selg kaelast kuni reiteni oli ainus sinimust verine mass. Vangistatuid rakendati raskete tänavrullide ette ja niikui veoloomi sunniti neid rulle vedama. Ühte osa vangidest sunniti põhjaveega täidetud august kruusa kaevama. See sündis parvelt. Et omale lõbu teha, lükkasid natsidest kupjased tihti parve ümber ja nende peal töötajad sulpsatasid külma vette. Kes püüdis veest välja rabeleda, see sai labidaga pähe nii et veri pritsis. Üks 60 aastane mees kaotas nende naljade tagajärjel mõistuse.

Ametlikult alalhoitud kolmanda riigi kultuur-dokument sisaldab niihästi timukate kui ka ohvrite nimed.

Küll on vist suur ka meie esivanemate nimestik, keda omal ajal „kultuurtragerid“ surnuks peksid. Ja ometigi leidub meil eesti mehi, kes kolmanda riigi paradiisi ka meile ihkavad.

Postiteenijate k.-ü. keskjuhatus tegevusest.

Juuli ja augusti kuudel koosolekut ei peetud. Kahe kuu kestel on aetud mitmesuguseid jooksu- ja asju. Suvilate ruumide väljaandmine andis palju tööd, kuna juuli kuus oli nii palju soovijaid, et ei suudetud kõiki rahuldada.

Kuid augusti kuul oli juba vabu ruume nii Haapsalus kui ka N.-Jõesuus. August oli ometi veel soe ja suvekuu, kuid

teenijates valitseb vist arvamine, et ainult juuli kuu on sobiv puhkeaja möödasaatmiseks kuurordis. Keskjuhatus tahaks käesolevaga soovitada, et järgneval aastal teenijad ka juuni ja augusti kuudel rohkem ruume kasutaks.

Keskjuhatus koosolek peetakse 4. septembril. Arutusele tulevad: Tasud ja elukallidus, organisatsioonilisi ja muid küsimusi.

Sekretariaat.

Ametnike õiguslik seisukord tuleb ühtlustada.

Rahvusvahelise administratiivteaduste instituudi V kongress peeti k. a. 19.—24. juunini Viinis.

Sellel kongressil võeti vastu kaks riigiteenijatele tähtsat otsust, millistest üks käsitleb ametnike-statuuti (s. t. riigiteenistusseaduse) ja teine ametnikkonna komplekteerimise küsimust.

Kongress kriipsutab alla, et tema huvitatud on, et kutseametnikkond omaks kindla seadusliku aluse. Ta on arvamusel, et kõik ühe teenistusala ametnikud ühe ja sama statuudi alla kuuluma peavad. Erandi võivad moodustada vaid raudteelased.

Edasi peab kongress oluliseks, et

ametnikkond oleks kolme võimaliku eelharidusastme järgi jaotatud kolme suurde gruppi: kõrgemad, keskmised ja alamametnikud, selle järele, kas teenistusse astumisel nõutakse ülikooli, keskkooli või algharidust.

Lõpuks leiab kongress, et kõik ametkohad peaks täidetama eelkäivate katsete (eksamite) kaudu. Samal ajal tuleksid kõigis suuremais linnades korraldada õhtukursused, millistel nii teoreetiliselt kui praktiliselt administratiivteadust õpetatakse. Kongress rõhutab kutselise ettevalmistuse tähtsust, mis vajalikkude oskuste kõrval silmas peaks ka moraalselt ja iseloomu arengut.

Käsitlusametnikud Rumeenias.

Käesoleva aasta mai kuus pandi Rumeenias maksma seadus käsitlusametnike (dispositsioonile asetatud ametnikkude) kohta.

Selle seaduse järgi need abiametnikud ja need permanentse teenistusvahekorras olevad ametnikud, kelle teenistusülesanded või asutused edaspidi ära kaovad, asetatakse käsitlusseisukorda; selle korralduse alla ei kuulu ainult nende teenistusharude ametnikud, kellede kohta maksma pannakse erikord.

On küsimusse-tuleva asutuse ülesandeid muudetud või piiratud, siis asetatakse käsitlusseisukorda ainult need ametnikud, kelle ülesanded täielikult kuulusid äralangenuid tegevusalale.

Käsitlusseisukorda asetamine sünnib ainult vastava teenistusse määramise- ja kõrgendamiskomisjoni otsuse järgi. Selle komisjoni otsus teatatakse vastavale

ametnikule ühes korraldusega, kolme päeva jooksul teatada, kas ta soovib üle minna mõnda teise teenistusharusse, kus vabu kohti on.

Teise teenistusharusse üleviimine võib sündida ainult samaväärtuslikule kohale. On mõnest ametnike abielupaarist mõlemad abikaasad ametnikud ja mõlemad ette nähtud käsitlusseisukorda asetamiseks, siis on neil õigus kolme päeva jooksul teatada, kumba teenistusse edasijätmist nad ise soovivad, kuna seadus ei luba korraga mõlemat abikaasad käsitlusseisukorda asetada.

Käsitlusseisukorras olevad ametnikud hoiavad alal oma teenistuskraadi, saavad aga ainult 50% palgast ühes kõigi lisadega.

Käsitlusseisukorras olevail ametnikel on selles teenistusharus, kust nad lahkuvad, iga teise kandidaadi ees eesõigus mõne vabaneva vastava koha saamiseks.

Postiveost Alžirias.

Praegusel tehnika ajajärgul on kõrberingkonnas posti edasitoimetamisel kaamel ikka veel tarviline loom. Postikotid laotakse kaameli selga, nende otsa istub kaameli juht ja algab reis, mille sihtkoht 200—300, vahel ka kuni 400 kilomeetri taga. Käigu kiirus on 45—50 klm. päe-

vas, kusjuures püütakse arvestada ettemääratud tunniplaaniga, kuid ka sellega, et jõuda veepunkti, enne kui veetagavara täitsa otsa löpeb.

Kaameli ajaja reisib üksi. Kui on postikotis ka raha, siis saadab teda relvastatud ratsanik. Suvel toimub reis ai-

nult öösel, kuna päeval kuumus sageli ulatab 75 gr. (Celsius), vahel isegi rohkem.

Kord prooviti kõrbes kasutada tank-autosid, kuid need ei osutunud kõlblikuks liivas. Nimelt on nad liig pikaldased. Ka on väga vähe teid, mis otse liivast läbi viivad. Teed autode jaoks on ehitatud ikka liivapiirkondade kõrvalt mööda. Ainult mõnes kohas läheb tee ka otse liivapiirkonnast läbi, nagu näit. Biskra ja El Oued'i vahel. Liivapiirkonnas aga harilik auto on igal pool välja tõrjunud tanki. Sõidavad need ju palju kiiremini, kuigi neil rattad on varustatud õige laiade kummidega.

Ka lennukeid kavatakse hakata tarvitama postiveoks. Seni on tehtud ainult katseid, küll mitte postiveoks, vaid ühendusepidamiseks keskuse ja oaside vahel. Oktoobrist aprillini on võimalik lennata tunniplaani järel, kuid palaval ajal on see teisiti. Kõige suuremaks takistuseks on liivatuusid. Isegi vaikselt ilmaga hõljub õhus niipalju liiva, et matab kinni vaatepiiri. Kõige palavamatel aegadel on sellele lisaks veel n. n. augud õhus, mis on lennukile suurimaks hädahooks.

Läti raadiojuhi 25 a. juubel.

14. juulil Läti p.-t.-t. valitsuse raadioosakonna juhataja ins. J. Linters pühitsetes oma raadioteenistuse 25. a. juubelit. Lõpetanud 1908. a. Peterburi elektrotehnika instituudis õppimise, ta määrati Kamtschatkasse Petropavlovski raadiojaama ülemaks, kus oli 8 aastat. 1916. aastast oli Peterburis p.-t.-t. valitsuse teenistuses, kust tuli 1919. a. kodumaale. 1921. a. nimetati p.-t.-t. valitsuse raadio osakonna juhatajaks, millisel kohal praegu. Et Lätil on välismaadega tihe raadioühendus ja kaks raadiojaama (15 ja 20 klv) 47.000 abonendiga, see on suurelt osalt Lintersi teene. Ins. Lintersi nimi on ka välismaal tuntud raadioteaduslistes ringides ja -kirjanduses.

Ileptano.

Läti P. T. T. teenijad ja sport.

Läti p.-t.-t. teenijail oli seni kutseühingu juures võrkpalli, veespordi, võimlemise ja teised osakonnad. Suurema edu saavutamiseks on need osakonnad nüüd kõik ühendatud üheks organisatsiooniks, nimega „P. T. Sport“. Uue org. esimesed spordivõistlused korraldati juunis Riia kaitseväge spordiklubi platsil. Neil viibisid paljud spordihuvilised Riist, kui ka provintsiist.

Saavutatud tagajärjed olid sellase noore org. kohta küllaltki rahuldavad. Näit. odaviske 48,93 mtr., kaugushüpe 5,86 mtr., kõrgushüpe 1,65 mtr., 800 meetri jooks 2 min. 23 sekundi jne.

—kerl